Nr. 5 (59) mai 2016

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ŞI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

MARICA MUNTEANU

O VOCE DE AUR – ENIGMĂ A DIFUZOARELOR RADIO

Sumar

DUMITRU PASAT
Vatra străbună. Slobozia Mare la 580 de ani 1

LUDMILA OUȘ
O vizită de studiu în beneficiul bibliotecarului 2

ANATOL EREMIA
Destinul cuvintelor 4

VARVARA RUSU
Sfintele rădăcini 5

MARIA BORTĂ
Colaborarea cu voluntarii — încă un pas spre modernizare 5

CORINA COJOCARU
O voce de aur — enigmă a difuzoarelor radio 6

GALINA ANIȚOI 8

SILVIA COJOCARU
Lectura — o șansă pentru fiecare copil 9

NATALIA PLEȘCA
Novateca a modernizat biblioteca 9

ALA GRĂJDIANU
Sfintele sărbători de Paști 10

ZINAIDA MINCIUNĂ
Istoria de succes: buneii moderni au cucerit internetul 11

ALIONA TROCIN
Viitorii cititori în vizită la biblioteca publică de la Cruglic, r. Criuleni 12

NATALIA POPRIȚAC, TATIANA LEȘAN
„Lectura sursă de inspirație în creativitatea copiilor“ 12

MARIANA COCIERU
Spațiul folcloric — prototipul „Imago Mundi“ în proza din Basarabia 13

Filosofia Credințelor. Interviu cu filosoful Dumitru Pasat 22

VASILE ANTOHI
„Contribuții metodologice la pregătirea academică a viitorului instrumentist“ 15

ȘTEFAN SOFRONOVICI
Tatiana Sofronovici — culegătoare și promotoare a folclorului 17

FILUȚĂ DIMCEA
Înțelepciunea Horei 20

ANGELA URSACHE
O zi Pascală 23

SERGIU COJOCARU
Aforisme (Maxime) 24

PROIECTUL „REALITĂȚI CULTURALE”
nr. 5 (59) mai 2016

Adresa: mun. Chișinău, str. București, 68, of. 313, 314
Tel.: (+373 22) 20-25-53 (*redacția*)
Mob.: (069) 39 24 98 (**P. Popa**)
Fax: (+373 22) 20-25-55
E-mail: *popapavel55@gmail.com*
notografprim@gmail.com

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, *redactor-șef*
dr. Varvara Buzilă, *Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală*
dr. hab. Victor Ghilaș, *AȘM*
Mariana Cocieru, *AȘM*
Veta Ghimpu-Munteanu, *Teleradio-Moldova*
Veronica Caraulan, *Direcția Cultură mun. Bălți*
Gheorghe Nicolaescu, *Cabinetul metodic al Ministerului Culturii*

Nr.	Registre Case de cultură, Școli de muzică	Preț (lei)
1.	Registrul de evidență a activității Casei de Cultură (anexa nr. 2)	16
2.	Registrul de evidență a activității formației artistice de amatori	16
3.	Registrul general de evidență a reușitei elevilor (pentru director)	16
4.	Registrul de evidență a șarjei pedagogice pentru profesori și corepetitori	16
5.	Registrul de evidență a probelor de admitere	9
6.	Registrul frecvenței și reușitei elevilor la disciplinele de grup	8
7.	Catalogul frecvenței și reușitei al elevilor (individual)	5
8.	Planul individual	5
9.	Cartea de evidență a lecțiilor asistate	12
10.	Proiect de lungă durată pentru disciplinele de grup	5
11.	Registrul proceselor–verbale, colocvii, concerte academice, expoziții, examene	12
12.	Registrul proceselor–verbale ale consiliilor profesorale	12
13.	Registrul proceselor–verbale ale ședințelor secțiilor	12
14.	Registrul de evidență a frecvenței profesorilor la serviciu	12
15.	Certificate (de absolvire), (copertă tare, bumvenil)	25

Nr.	Documente pentru biblioteci publice	Detalii	Preț (lei)
1.	Registrul mișcarea fondurilor	A4, 150 p., ofset	14
2.	Registrul inventar	A4, 200 p., ofset	25
3.	Caiet de evidență a activității bibliotecii	A4, 60 p., ofset	14
4.	Caiet de evidență a documentelor recepționate în schimbul celor pierdute	A4, 50 p., ofset	9
5.	Fișa cititorului	A5, ofset 1+1	0.10
6.	Adaos la formularul cititorului	A5, ofset 1+1	0.10
7.	Fișa catalog (liniată)	7x11, ofset	0.05
8.	Fișa catalog (curată)	7x11, ofset	0.03
9.	Fișa cărții	8x11, ofset	0.05
10.	Fișa evidenței zilnice	A4, ofset	0.18
11.	Fișa de evidență a ziarelor	8x11, ofset	0.05
12.	Fișa de evidență a revistelor	8x11, ofset	0.05
13.	Despărțitoare catalog (de centru)	carton 250 g.	0.5
14.	Despărțitoare catalog (de dreapta)	carton 250 g.	0.5
15.	Despărțitoare catalog (de stânga)	carton 250 g.	0.5
16.	Despărțitor de poliță	carton tare	4
17.	Fișa de înscriere la bibliotecă	carton 220 g.	0,2
18.	Fișa contract	carton 220 g.	0,4

TABLOUL REPUBLICAN DE ABONARE LA REVISTA „REALITĂȚI CULTURALE”, NR. 5 (59)

Nr.	Raionul/ Municipiul	Nr. abonați	Inst.de cultură
În funcție de proporția, abonați-instituții de cultură			
1	**Bălți**	**42**	23
În funcție de numărul abonaților			
1	**Ialoveni**	**72**	61
3	**Edineț**	**36**	92
4	**Orhei**	**30**	127
5	**Ungheni**	**39**	126
6	**Fălești**	**45**	122
7	**Călărași**	**34**	90
8	**Criuleni**	**31**	61
9	**Râșcani**	**32**	99
10	**Șoldănești**	**20**	64
11	**Hâncești**	**35**	118
12	**Strășeni**	**18**	71
13	**Glodeni**	**29**	69
14	**Căușeni**	**19**	84
15	**Nisporeni**	**22**	68
16	**Anenii Noi**	**18**	72
17	**Rezina**	**21**	73
18	**Briceni**	**15**	68
19	**Telenești**	**16**	97
20	**Soroca**	**15**	125
21	**Cimișlia**	**17**	74
22	**Florești**	**18**	119
23	**Dubăsari**	**11**	34
24	**Cantemir**	**13**	92
25	**Cahul**	**9**	103
26	**Ștefan-Vodă**	**14**	67
27	**Drochia**	**19**	81
28	**Dondușeni**	**12**	48
29	**Leova**	**10**	70
30	**Sângerei**	**8**	99
31	**Chișinău**	**12**	68
32	**Ocnița**	**8**	68
33	**Basarabeasca**	**4**	25

SLOBOZIA MARE

Slobozia mea cea Mare,
Locașul nostru cel mai sfânt,
Ocrotită ești la murmur de izvoare,
Bacara strălucitoare pe pământ.

Oaza dorurilor mele,
Zeitatea cea de căpătâi,
Icoana dăinuirii printre stele,
Astrul pornirii celei dintâi.

Mare, mare, tot mai mare,
Așa să mi te văd mereu,
Regina mea, aici, sub soare,
Eclatantă ca și Dumnezeu.

Dumitru PĂSAT

Vatra străbună

Slobozia Mare la 580 de ani

Necuprinsul e spațiu, locul e ceva determinat, în alcătuirile noastre sufletești. Fiecare individ uman trăiește prin dominația localității sale care i s-a așezat și cuibărit în trup și suflet, în datinile și obiceiurile ce-s numai ale locului. Avea dreptate Varlaam când spunea, cu acest atât de cuprinzător gând, că noi „locuim în casa cea de lut a moșilor”, înțelegând că tot ce au creat ei, înaintemergătorii, se adună în vatra străbună, ca un loc al moștenirii noastre existențiale și spirituale.

Comuna **Slobozia Mare,** județul Cahul, e mai de demult decât oamenii, dar numai consătenii mei i-au dat puterea și frumusețea, deoarece locuiesc aci și nu s-au îndepărtat de baștina noastră strămoșească. Metafizica locului a devenit axa statornicirii mele spirituale în arealul existenței umane. Vorba lui Eminescu: *„Iar noi locului ne ținem,/ Cum am fost, așa rămânem”.* Răzbirea spre lume a unei metafizici a locului s-a făurit și se face prin posibilități sufletești, care covârșesc istoria dăinuirii omului pe parcursul vieții sale pământești. Acesta-i legământul de durată în care se împletește un specific de viață cu un mod de a gândi despre viață.

Slobozia Mare, unde mă simt în largul meu, liber și nestingherit, este un loc, cum altul nu-i pe lume, care-și așterne, cauzele și primele principii ale cunoașterii lumii peste toate plinurile mele sufletești. Vatra mea străbună, în alcătuirile spiritualității păsătești, este un motiv originar, crescut din roci sufletești ascunse în adâncuri, e viața însăși împrejmuită de chemări nevăzute. Înrâuririle locului trec peste influențele unui spațiu și peste așezările ce rânduiesc un spațiu, iar cultura locală, în asemenea caz, dă pecetea celei mai universale culturi.

Există și o filosofie a locului, care ne spune că fumul de acasă miroase mai plăcut decât cel străin. Mica mea patrie, **Slobozia Mare**, imprimă vieții consătenilor o benefică siguranță, iar faptele individuale intră în țesătura nevăzută a locului și poartă amprenta lor. În popor există credința că acolo unde locurile sunt frumoase și oamenii sunt frumoși. **Slobozia Mare** e una dintre cele mai pitorești localități, iar sloboziamărenii sunt mărinimoși și săritori la cele grele / rele. Este un gând însăilat pe canvaua existențial-spirituală care dă vetrei mele strămoșești rosturi generice, devenind și pentru noi, cei împrăștiați, **locul nostru cel dintâi,** dând vieții fiecărui sloboziamărean stabilitatea de structură. Satul în care mi-am petrecut copilăria și adolescența are deschideri metafizice largi, care depășesc simpla nostalgie, ca să mă apropie de înțelesuri profunde, interogatoare pentru cel care sunt. **Slobozia Mare,** într-un fel sau altul, totalizează/însumează existența mea individuală, după ce a trecut prin toate ipostazele, ele numindu-se locul de baștină, locul copilăriei, locul strămoșesc, locul casei, locul bucuriei și al durerii, locul primei iubiri, locul vieții de toate zilele și locul cel de pe urmă, pe care și l-a dorit marele meu prieten, regretatul Eugeniu Grebenicov, dar așa și nu a mai avut parte de el. Chiar și elementele primare ale vieții - lumina, aerul, apa - ni le dau aceste locuri, ca să le purtăm în noi, oriunde ne-am afla.

Metafizic vorbind, viața e întotdeauna a unui loc prin care ea se definește, până și în creația individuală. Ion Creangă, întru exemplificare, a fost stăpânit de chemarea locurilor de baștină, care l-au împins spre desăvârșire în creație. Constantin Brâncuși a fost „supravegheat” în sculptură de puterea simbolică a vetrelor sale originare, care-i îndreptau privirea spre elementele cosmice ale locului. La Brâncuși apare metafizica scrutătoare a gândului întors spre locul originar, ca să-i descopere simbolurile ce-l împrejmuiesc. Explicația filosofică a locului, astfel, devine posibilă sub forma unei regăsiri obiectivate în creație. Fenomenul e similar în epica lui Mihail Sadoveanu, unde personajele își au existența înrădăcinată în locurile în care și-au petrecut tinerețea. În forma ei cea mai filosofică, ideea unei metafizici a locului apare la Lucian Blaga, când dânsul teoretizează conceptul de „spațiu mioritic”. Immanuel Kant nu și-a părăsit niciodată „patria mică”, orașul Königsberg, dar rămâne a fi unul dintre cei mai mari gânditori ai lumii. Structuri existențiale apar și în „provincia filosofică” a lui Martin Heidegger. Filosoful german mărturisește despre „provincia” cugetării lui în felul următor: „Lucrarea filosofică nu se derulează ca ocupație aparte a unui ins original. Ea își are locul său chiar în mijlocul lucrării țăranilor”. Heidegger, ca și Blaga, nu a coborât, ci a urcat spre înălțimile cugetării sub înrâurirea unor impulsuri ale locului, ambii fiind „taxați” de către unii „exegeți” ca „provinciali sufocați în tradițiile populare”.

Vatra strămoșească interceptată în spațiul unui simțământ care nu conștientizează încă datul ce i se oferă. Abia la vârsta maturității s-a instituit în eul meu,

dincolo de empiria imediată, VATRA, ca temei spiritual al regăsirii mele printr-un loc originar. Eminamente, nu este vorba doar de nostalgia unui moment ce-mi învăluie ființa și nici de presiunile unor crize sufletești ce-și caută refugiul chiar în leagănul pământesc al copilăriei. Redefinirea vetrei are, astăzi pentru mine, un alt înțeles, de **nuanță metafizică,** devenind un **loc al meu** în spațiul lumii, dar ca **loc al regăsirii** în Zodiile de început al vieții ce mi s-a dat. A mă întoarce la vatra strămoșilor mei e mai mult, cred, decât aș vorbi despre ea ca despre un loc edenic. Însemnul **Sloboziei Mari** este unul existențial pentru mine. Constanța localității natale se încheagă, prin prisma subsemnatului, în **rosturi ultime, inconvertibile.**

Social, desigur, poți, dacă vrei, să-ți renegi vatra începuturilor tale lumești, sufletește – NU! Există, indiscutabil, mulți oameni cu o mare mobilitate pe plan social și fără mari angajări sufletești, care pribegesc în lume fără să simtă că au pierdut ceva, deoarece vatra părintească și-o asigură doar din punct de vedere social, practic. Ei nu simt **chemarea vetrei,** chemarea lăuntrică a ei. E bine acolo, unde trăiesc așa cum se cuvine, acolo stranierii își crează „vatra", iar „deficitul" sufletesc este acoperit de bunăstarea, în care se află.

Vatra nu poate fi definită și redefinită decât în relația de structură cu **locul originar.** Datina și tradiția se formează, cresc și ele într-o vatră, mai ales, la vatra satului, ca cea dintâi pornire în existența terestră. Vatra localității natale nu e o alegere întâmplătoare, alegerea are diverse și multiple criterii. **Slobozia Mare** și-a statornicit vatra pe o mirifică luncă de Prut, scăldată în oglinda lacului Beleu. E împrejmuită de grădini și livezi. Dincolo de vii sunt pământurile cele lucrătoare, dincolo de ele e pădurea, de unde se întrezăresc orizonturile localităților Giurgiulești, Câșlița Prut, Cuza Vodă, Văleni, Galați, Tulucești, cu alte rânduieli în așezările lor. Criteriile care definesc vatra țin seama de așezarea locului și definesc trăirea în vatră.

Dragostea de vatră nu se măsoară cu nimic. **Slobozia Mare** ființează în mine nevăzută, ascunsă în adâncurile inimii și ale sufletului, dar e cea mai sigură forță ce-mi dă, oricând și oriunde, energia necesară pentru toate împrejurările vieții. Așa că, locul tuturor locurilor mele este **Vatra străbună SLOBOZIA MARE.**

Consătenii mei cei dragi, mai ales cei împrăștiați, să ne apropiem de **Slobozia Mare**, leagănul dăinuirii noastre lumești, cu înțelesurile ei originare, fiecare cu o forță aparte în plan spiritual.

LUDMILA OUȘ, directoarea Bibliotecii Municipale „Eugeniu Coșeriu", Bălți

O vizită de studiu în beneficiul bibliotecarului

A venit timpul cînd bibliotecile publice din Republica Moldova își schimbă atît aspectul exterior, cît și cel al conținutului, acestea devenind centre comunitare, menite să participe nemijlocit la înavuțirea spirituală a membrilor comunității. Firește, aceste transformări spre bine aduc cu sine și necesitatea schimbării bibliotecarului. Dînsul, pus în situația de a părăsi zona de confort creată pe parcursul anilor, devine forța motrice care transformă biblioteca într-o instituție comunitară modernă. Pentru asta, consider eu, este în permanență nevoie de a învăța. Peter Drucker menționează: „Acum acceptăm faptul că a învăța este un proces ce durează întreaga viață, și ne menține în fața schimbării. Cea mai presantă obligație pe care noi o

avem este să educăm oamenii cum să învețe". Are absolută dreptate cel mai important gînditor al managementului și afacerilor din veacul al XX-lea, or, știm cu toții că, din moment cînd ai contenit să înveți, începi să mergi împotriva curentului și, în consecință, nu mai faci față cerințelor.

Și cînd vorbeam la început despre schimbările ce se produc acum în biblioteci, mă gîndeam, firește, că doar învățînd le putem face. Cum să învățăm? Ce metode de instruire vom utiliza? Depinde de politica de management a fiecărei biblioteci. Cît privește Biblioteca Municipală „Eugeniu Coșeriu", Bălți, susținem atît metodele formale, dar, și mai mult, cele non-formale de care beneficiem în ultimii cîțiva ani, grație implementării Programului Național de Modernizare a Bibliotecilor Publice din R. Moldova, NOVATECA.

NOVATECA, în parteneriat cu autoritățile publice locale, pe lîngă faptul că a dotat bibliotecile publice din republică cu tehnologii informaționale moderne, ne-a creat – factor nu mai puțin esențial – oportunitatea de a învăța. Și una din modalitățile de creștere profesională, promovată și susținută de el, sunt vizitele de studiu, la care au participat bibliotecarii în diferite perioade de implimentare a Programului.

În continuare, doresc să mă opresc la oportunitatea creată de către AO IREX Moldova/NOVATECA de a participa la programul de burse pentru călătorii la bibliotecile din străinătate, cu scopul de a împărtăși noi idei și experiențe ale colegilor de peste hotare, program de care a beneficiat și Biblioteca Municipală „Eugeniu Coșeriu", Bălți. Astfel, un grup de bibliotecari de-ai noștri, însoțiți de șefa Bibliotecii Publice Comunale din s. Elizaveta și de unul dintre formatorii Bibliotecii Publice Orășenești, Rîșcani, în perioada 23-26 martie 2016, au avut o vizită de studiu la Biblioteca Națională și Biblioteca Metropolitană din București.

Vizita noastră a fost ghidată de dna Carmen Scoipan, șef Serviciul metodic, Biblioteca Metropolitană, bucurîndu-ne cu un program de excepție.

Pentru început, am vizitat Biblioteca Națională a României, ce dispune de o încăpere modernă, situată în preajma rîului Dîmbovița. Cîteva date interesante despre această instituție: 12 milioane de cărți, 14 săli de lectură, Centru Național de Patalogie și Restaurare a Documentelor, tehnologii informaționale moderne, servicii noi de bibliotecă etc. Ne-a impresionat în mod deosebit serviciul „Sunetul cărților", ce crează condiții pentru oamenii slab văzători sau nevăzători de a „citi" cărți cu ajutorul unor dispozitive speciale. Momentul cel mai important rezidă în faptul că acest proiect a fost gîndit și este ghidat de o bibliotecară cu deficiențe de vedere.

Spațiile Bibliotecii, foarte încăpătoare, confortabile, sunt dotate cu Wi-Fi gratuit și sunt extrem de solicitate de către diferite categorii de utilizatori, în deosebi, pentru activități în grup, elaborări de proiecte, pregătiri întru susținerea examenelor etc. La momentul aflării noastre la București, încăperile erau amenajate cu lucrări ale studenților de la arte.

Sediul Central al Bibliotecii Metropolitane este amplasat în fosta casă a lui Mihai Sadoveanu, care e de o arhitectură excepțională. Pe lîngă serviciile tradiționale de bibliotecă, aici funcționează Centrul de INTERNET cu acces gratuit pentru public, activitatea căruia a fost posibilă grație implimentării în România a Programului BIBLIONET. Ca și în Republica Moldova, în cadrul acestui program, toate filialele Bibliotecii Metropolitane au beneficiat de echipament de ultimă generație și cursuri de formare pentru bibliotecari în vederea implementării cu succes a serviciilor noi de bibliotecă. Una din aceste filiale este Biblioteca „Dimitrie Cantemir", unde se află și Centrul de Excelență Profesională. Acesta e specializat, de altfel ca și Biblioteca Municipală „Eugeniu Coșeriu", Bălți, în organizarea programelor pentru îmbătrînirea activă a membrilor comunității. Astfel, am stabilit și relații de parteneriat cu acest Centru, unde am participat și la un atelier de lucru la subiectul Povești digitale, am vizionat cu plăcere cîteva povești digitale de-ale colegilor noștri bucureșteni și, cu un sentiment de mîndrie, am prezentat două filmulețe produse de biblioteca noastră.

Am vizitat și Biblioteca Digitală a Bucureștilor, cea mai mare bibliotecă digitală profesională din România, aceasta însumînd în prezent peste 60.000 de obiecte digitale de tip text, imagine și audio și un depozit digital cu peste 10.000.000 de pagini scanate. Și aici colegii au știut cu ce să ne uimească foarte plăcut, prezentîndu-ne, digitalizată, „Revista Copiilor din Bălți" ce datează din 1933.

Biblioteca pentru Copii și Tineret „Ion Creangă", deși amplasată într-o încăpere veche, este accesibilă bucureștenilor cu spațiile sale moderne; cu Ludoteca ce cuprinde o colecție de cărți în limba română și jocuri pentru copii de diferite grupe de vîrstă; cu Sala de Limbi străine ce însumează colecții de cărți în limbile engleză, franceză, germană, spaniolă și italiană din toate domeniile cunoașterii; cu Sala de literatură ce găzduiește cărți în limba română din literatura națională și universală, organizate pe colecții inedite, al căror design este realizat de artistul Dan Perjovschi (o idee apreciabilă pentru organizarea colecțiilor, mai ales, în bibliotecile mici); cu Sala de referințe avînd Colecția de artă în limbile engleză și franceză, ce cuprinde enciclopedii, albume, cercetări ale diferitor curente artistice, cărți de arhitectură, design interior; cu Colecția de cărți pentru adolescenți și tineri, ce are literatură dedicată acestor categorii de vîrstă; cu Colecția multimedia, care conține CD-uri și DVD-uri. Foarte mult impresionează Bibliolunge – un spațiu modern de muncă și relaxare, unde utilizatorii pot lucra la un proiect în grup, se pot relaxa sau pot participa la evenimente, organizate sau găzduite de către respectiva instituție.

În această Bibliotecă, ca și în celelalte pe care le-am vizitat, nu a mai rămas nimic din bibliotecile vechi. Totul este gîndit altfel. Nu mai sunt șevaletele de altă dată, lipsesc și sălile aglomerate de fonduri de carte pasivă. Apropo de expoziții: la Biblioteca Metropolitană am văzut doar expoziții interactive.

Avem multe, foarte multe de luat de pe urma acestei vizite de studiu. De altfel, acesta a și fost scopul vizitei noastre la bibliotecile din București. Mai ales, au ce învăța acei bibliotecari din grupul nostru, care, pentru întîia oară în viață, au beneficiat de o vizită de studiu peste hotare.

Destinul cuvintelor - 1

Cuvintele – comoara de neprețuit a limbii române

Rubrică îngrijită de dr. hab. Anatol Eremia

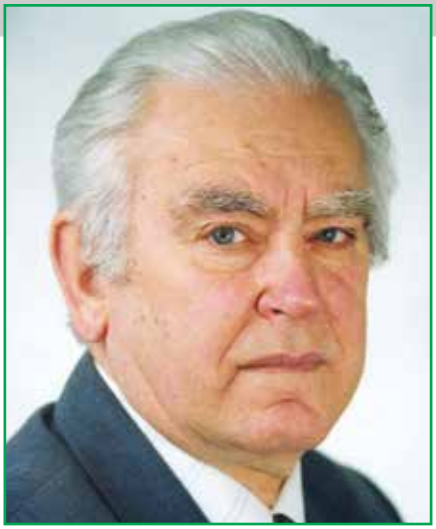

Anatol Eremia

Limbile moderne dispun de un bogat și variat arsenal de cuvinte care asigură comunicarea între oameni la cel mai înalt nivel intelectual. Cuvintele denumesc obiecte și ființe, fenomene și însușiri din mediul social și natural al realității. Cuvintele sunt folosite practic de când există limba, iar limba datează de când există omul. Limba l-a ridicat pe om din rândul celor care nu cuvântă.

Vorbirea omenească a luat ființă în condițiile societății umane primitive din necesitatea oamenilor de a se înțelege între ei în procesul activității în comun. Primele cuvinte reprezentau doar niște strigăte și imitații ale sunetelor din natură. A trebuit să treacă milenii la rând ca cele dintâi strigăte și sunete să devină cu adevărat cuvinte semnificative, ca primele înlănțuiri de vocabule să se transforme în vorbire articulată, aptă să exprime noțiuni, idei, sentimente. De mult, de foarte mult timp a fost nevoie ca din limbajul primar al oamenilor să se dezvolte atâtea și atâtea limbi pe glob, care ulterior s-au grupat în diverse familii de limbi.

Limba română face parte din grupul limbilor indo-europene. La baza ei stă latina populară, limba vorbită de populația romanică din spațiul carpato-danubiano-pontic. De aici numeroasele cuvinte latine moștenite în limba noastră. În componența lexicului actual se disting și destule cuvinte din substratul lingval autohton, cuvinte ale strămoșilor noștri geto-daci. O anumită influență asupra limbii române au avut-o idiomurile de contact, limbile populațiilor conlocuitoare și cele ale popoarelor învecinate. Numeroase sunt împrumuturile lexicale din limbile europene actuale, cuvintele și termenii de circulație internațională.

Cuvinte vechi și noi, cuvinte moștenite și preluate din alte idiomuri, în mod direct sau prin intermediul altor limbi. Multe și diverse sunt cuvintele limbii. Fiece cuvânt, fiece expresie are un început, o etapă de evoluție, o istorie proprie. Istoria cuvintelor e o lume de basm și de adevăr, o lume de taine ascunse care, odată descoperite, ne surprind și ne îmbogățesc cunoștințele.

Cuvintele sunt elementele fundamentale ale limbii, principalele mijloace ale comunicării, dar și importante surse de informare. Cuvintele, aidoma documentelor istorice și vestigiilor arheologice, ne comunică informații asupra epocilor demult apuse. Cuvintele sunt nestemate ale limbii și culturii, entități ale civilizației umane. Cuvintele păstrează peste veacuri amintirea unor evenimente, fapte și întâmplări demult petrecute. A cunoaște istoria cuvintelor înseamnă, într-un anumit sens, a descoperi lumea, a cunoaște și a înțelege viața oamenilor, istoria societății. Aceasta pentru că în cuvintele limbii și-au găsit reflectare principalele momente din viața materială și spirituală a multor generații de oameni. Fiece cuvânt, fiece expresie își are propria istorie, propriul destin.

Prin această rubrică propunem cititorului doar crâmpeie din viața unor cuvinte și expresii, necesare și folositoare pentru cunoașterea valorilor patrimoniului nostru lingvistic și cultural.

Destinul cuvintelor - 1
Cuvintele – comoara de neprețuit a limbii române

VARVARA RUSU, Secția Cultură Rezina

„Sfintele rădăcini”

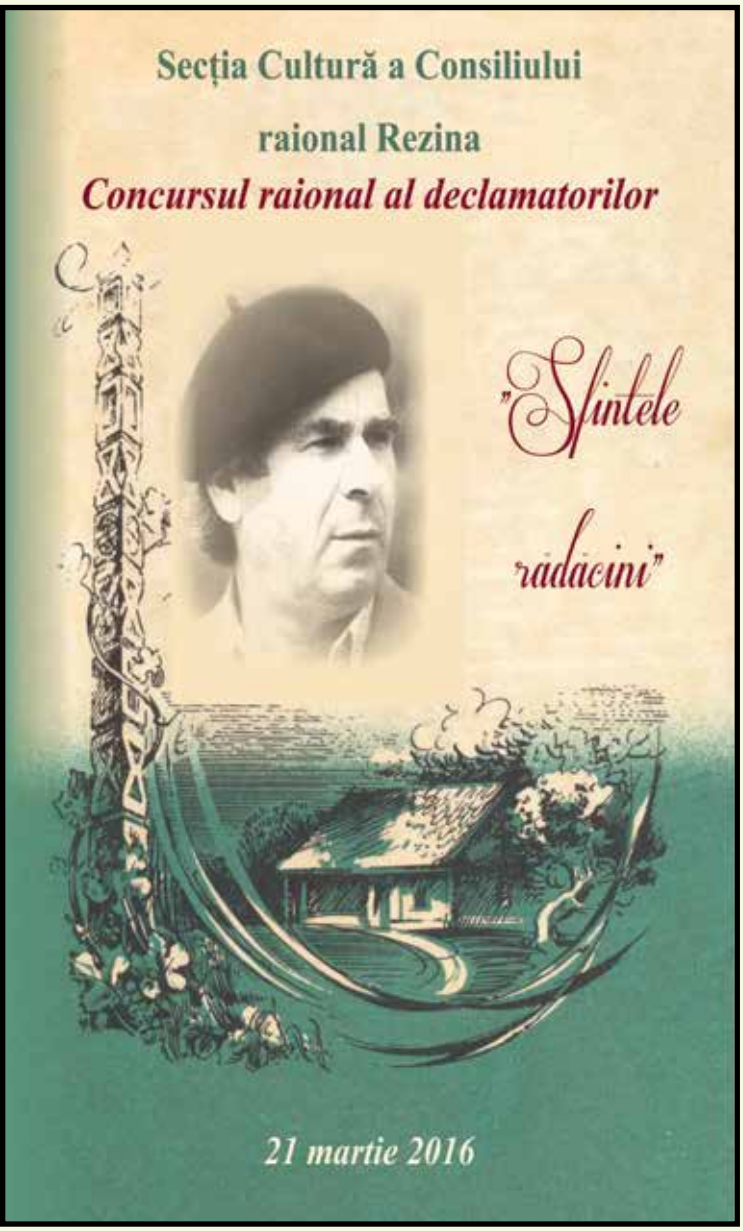

La 21 martie, 2016, de Ziua Mondială a Poeziei, Secția Cultură, în parteneriat cu Direcția Învățământ Tineret și Sport Rezina a organizat Concursul raional al declamatorilor „SFINTELE RĂDĂCINI”, consacrat poetului Vladimir Rusnac la 80 de ani de la naștere, băștinaș din s. Ciorna, r. Rezina. În cadrul concursului au participat 61 de concurenți din 27 de instituții publice (biblioteci publice, liceie, gimnazii) din raion și 3 participanți de la Liceul Teoretic „Evrica”, or. Rîbnița.

Pe parcursul concursului participanții au dat dovadă de dragoste față de versurile poetului, redându-le expresivitate și dicție.

Juriul a acordat Premiul Mare Mihaelei Odobescu din s. Cuizăuca. **Locul I** a fost acordat Victoriei Bejan din s. Gordinești și Anei -Maria Odobescu, s. Cuizăuca. **Locul II** a fost acordat lui Rusu Nicolai din s. Meșeni, Burlacu Adrian, s. Gordinești și Lisnic Irina, or. Rezina. **Locul III**-i s-a acordat lui Casian Daniel, or. Rezina, Gîlca Antonela or. Rîbnița, Morari Nicoleta, or. Rezina, Stăvilă Doina, s. Țareuca și Albu Sorin, or. Rezina. **Nominația „Simpatia publicului”** i s-a acordat lui Petru Donțu, s. Lalova și **nominația „Simpatia juriului”** - Moșneaga Mihail din s. Păpăuți.

Toți participanții au fost menționați cu diplome de participare și premii în bani.

Deasemenea în cadrul concursului a fost prezentată și o expoziție de carte din creația autorului, precum și un reportaj foto+video, din viața și activitatea poetului.

Un moment de revelație a constituit poezia „Vladimir Rusnac la 80 de ani” din creația proprie a dlui Alexei Druță din s. Țahnăuți.

Publicul spectator precum și participanții au avut parte de sentimente frumoase, mulțumindu-le organizatorilor pentru succesele obținute la cea de-a IV- a, ediție a Concursului raional al declamatorilor.

Aducem mulțumiri bibliotecarilor și profesorilor de limbă română din localități care au pregătit participanții la concurs.

Maria Bortă, s. Costești, Ialoveni

Colaborarea cu voluntarii — încă un pas spre modernizare

Biblioteca Publică Costești a participat la un schimb de experiență regional a bibliotecarilor și voluntarilor de la Corpul Păcii, în incinta Bibliotecii Publice Raionale „Grigore Vieru” din orașul Călărași. Pentru început, directorul bibliotecii Galina Gafița, a desfășurat o mică excursie prin bibliotecă. Au urmat cuvinte de salut din partea administrației locale, a bibliotecii și a directorului Programului Novateca, Evan Tracz.

Această activitate a reflectat rezultatele obținute și efortul comun dintre bibliotecă și voluntari în organizarea și desfășurarea activităților. Participanții au avut misiunea de a prezenta Serviciile noi implementate în bibliotecă în urma acestei colaborări. Astfel, împreună cu voluntarul de la Corpul Păcii, Cynthia Katocs , care activează în cadrul primăriei, am realizat o prezentare PPT privind „Rezultatele obținute în urma colaborării bibliotecii cu voluntarii Corpului Păcii” în care am reflectat următoarele repere: Inițierea colaborării cu voluntarii de la Corpul Păcii; activități organizate în comun; procesul de identificare a beneficiarilor participanți la aceste activități; parteneri implicați în aceste activități; obstacolele și provocările întâmpinate și metodele de soluționare a lor; sfaturi și recomandări pentru bibliotecile care își doresc recrutarea unui voluntar de la Corpul Păcii.

La final fiecare bibliotecar prezent, împreună cu voluntarul cu care colaborează, am primit premii și materiale informaționale, printre care: table flip-chart, markere și alte materiale logistice necesare pentru activitatea bibliotecii. Echipamentul obținut va fi utilizat intensiv de către administrația bibliotecii în vederea diversificării activităților educative pentru beneficiari.

O VOCE DE AUR – ENIGMĂ A DIFUZOARELOR RADIO

Corina COJOCARU

Maricica Munteanu

Să recunoaștem că ne macină o curiozitate enormă, atunci cînd ascultăm radioul, pentru a-l vedea pe cel sau cea care vorbește în difuzoare. Ne convin sau nu informațiile oferite, are mai puțină importanță, vocile care răsună însă, nu pot să nu ne impresioneze, pentru că acestea nu sunt puse la întîmplare în fața microfoanelor. Cei care ascultă Radioul Național, sunt frapați probabil de timbrul melodios al prezentatoarei Maricica Munteanu. Ei bine, omul acelei voci frumoase, nu mi-a dezamăgit defel așteptările. E o doamnă desăvârșită frumoasă, inteligentă și profesionistă.

Maricica Munteanu s-a născut pe malul Prutului, în satul Paicu raionul Cahul, într-o familie de oameni simpli, dar deosebiți prin înțelepciune și bunul simț, moștenit prin generații. Studiile primare le-a făcut în satul de baștină, iar școala medie în satul vecin – Zirnești, școală cu dascăli buni, dar și severi care știau să ceară de la elevi cunoștințe profunde în limita posibilităților lor.

A avut noroc de o bunică, asemenea sfătosului bunic din Humulești, care și-a mîngîiat nepoții cu cele mai frumoase istorioare despre copilăria ei. De la ea a învățat, că a ierta nu înseamnă a te da bătut, ci renunțare la ranchiună, dând dovadă de înțelepciune, iar asta te face mult mai puternic, principiu după care s-a ghidat Maricica Munteanu în viață și nu a dat greș niciodată.

– Cît de mare este pasiunea dvs. pentru radio de se menține atât de mult?

– Munca în Radio nu a fost pasiunea mea, a fost o întîmplare. Soțul, Alexei Revenco a început să lucreze în Radio, fiind în ultimul an de studii la Academia de Arte Frumoase, pe atunci Institutul de Arte Gavriil Muzicescu. L-am urmat, pentru că nu aveam altă alternativă. Și așa zi de zi, nu știu cînd s-au facut 31 de ani, timp suficient pentru a te îmbolnăvi de microfon și radio... mai ales că am avut iarăși noroc de niște oameni deosebiți, de o aleasă erudiție și de o mare generozitate sufletească – personalități accentuate – Vera Mereuță, Tamara Berzoi, Mariana Bahnaru, Afanasie Grom, Claudia Polerca, Vera Guranda, Tudor Hodorogea.

Nu mi-a fost ușor să răzbat printre atîtea personalități, uneori eram chiar disperată, crezînd că nu mă voi descurca niciodată în profesia de crainic. M-am consolat întotdeauna prin lectură, nu întîmplător se spune că o ora de lectură risipește orice supărare și singurătate.

– În casa dvs e radio la patrat! Cît de dificil sau ușor v-a fost să mențineți un cuplu cu ocupații atît de diferite de cele ale oamenilor cu activități mai pământești?

– Fiind ambii în Radio cu un regim specific de muncă, bineînțeles, că nu ne-a fost de loc ușor să ne creștem fiica așa cum ne-am fi dorit, dar spre norocul nostru, am avut parte de un copil cuminte și înțelept, care primește poate abia acum ceea ce nu a putut avea din partea noastră în anii copilăriei – întotdeauna suntem împreună la toate sărbătorile, și îi facem cadouri exact ca celor mici.

– Cum a fost să lucrați împreună, în cadrul aceleeași instituții? Unii spun că se formează o deprindere și astfel pălește culoarea dragostei?

– Au fost multe încercări în viață, dar le-am depășit, pentru că a existat încredere între noi – singurul aliant, zic eu – în consolidarea unei familii. Lucram în ture diferite și ne vedeam doar acasă și atunci pe apucate, pentru că unul venea de la serviciu iar altul pleca, nu aveam timp pentru plictis.

– E întîmplare sau miracol ceea ce vi s-a întîmplat dvs, v-ați întîlnit doi oameni atît de frumoși dar și talentați unindu-vă destinele?

– A fost într-adevăr o dragoste frumoasă, care părea fără sfîrșit, dar uneori timpul mai diluiază din simțămintele pe care ni le dorim eterne... oricum ele nu trec, ci se transformă în ceva mai profund și mai consistent privind relația de cuplu.

– V-a trecut vreodată prin cap ideea de a abandona radioul și să faceți altceva?

– Nici pentru o secundă. Îmi plăcea ceea ce fac, mă simțeam bine printre colegii mei. Ideea de a abandona Radioul a venit mult prea tîrziu, cînd la guvernare erau comuniștii și eram siliți să punem pe post doar o singură

Surorile Munteanu (de la stânga spre dreapta): **Tamara, Maricica, Veta, Ecaterina, Viorica**

opinie, lucru care ne deranja enorm de mult. Am supraviețuit doar pentru că ne-am susținut și ne-am încurajat unul pe altul în ideea că vor trece și aceste vremuri... mai ales că Alexei a mai lucrat și la alte posturi TV, dar a revenit totuși în Radio, aici unde te simți acasă și în siguranță.

– Cum de ați renunțat la actorie pentru că știu că asta ați absolvit?

– În teatru nu ne-m încadrat, pentru că ne-a luat-o Radioul înainte, după cum spuneam și mai sus. Ne-am îndrăgostit ambii de el și nu l-am mai părăsit.

– Ce alte pasiuni aveți înafară de radio?

– Sunt pasionată de astrologie, am făcut chiar și studii în domeniu, dar este o știință destul de complexă, care cere cercetare toată viața. Studiind astrologia, am putut înțelege mai bine zisa lui Socrate: „Cunoaște-te pe tine însuți și vei cunoaște întregul Univers", care stă la temelia înțelepciunii noastre. Problema cunoașterii de sine nu este un lucru ușor de rezolvat, cei mai mulți dintre semenii noștri fie se supraapreciază, fie se subapreciază. Cel mai important este să ne autocunoaștem în baza unor capacități sau defecte, pentru a adopta un comportament adecvat nu numai în familie, dar și în societate. Autocunoscîndu-ne ne autocontrolăm. O altă pasiune este șofatul pe care îl practic doar cînd merg la țară.

– Dacă vi s-ar oferi șansa de a o lua de la început, ați merge pe aceeași cale?

– Bineînțeles că da, a merge pe căi bătătorite e mult mai ușor și apoi, după cum spuneam, sunt prea statornica în tot ceea ce fac, deși viața îmi oferă mai multe oportunități și cred că ar trebui să fiu mai maleabilă în luarea deciziilor. Sunt mîndră de ce am realizat și chiar faptul că mă menține atîția ani în același loc de muncă subliniază încă o dată caracteristicile unui Taur – sunt născută în zodia Taurului – statornică, consecventă și constantă.

– De la cine ați moștenit vocea, atît de caldă, frumoasă, radiofonică?

– Despre voce se zice că este o a doua față a omului și indiciul cel mai sigur al caracterului. Probabil am moștenit-o de la mama și de la tata, care nu au ridicat niciodată vocea la mine, dimpotrivă, au vorbit cu mult calm în momentele cînd părea că se va termina toată discuția cu o bătaie sănătoasă, „ruptă din rai", așa cum se zicea la noi la țară.

– Le este mai ușor prezentatorilor de acum? Ei nu au titlul de crainic radio, în viziunea mea un titlu foarte înalt.

– Cred că da, sunt tineri, siguri pe sine și dornici de viață, iar aceasta îi mobilizează și îi energizează în realizarea celor propuse. Cît privește titlurile de cel mai bun crainic, ori prezentator, da, e și asta o calitate foarte înaltă, cum zici tu, dar poate oare fi un titlu mai înalt decît omenia, bunul simț și corectitudinea în toate?

– Care este principiul pe care nu-l încălcați niciodată?

– Cine se cunoaște se domină – este unul din multele principii de viață pe care nu-l încalc niciodată, în rest mai calc pe alături, de, ca orice pămîntean.

– De ce vă este frică cel mai mult?

– De Dumnezeu. Și mă mai înspăimântă răutatea și prostia omenească.

– Vă considerați o femeie împlinită?

– Cu siguranță, da. Am un soț pe care îl respect și-l iubesc, am o fiică la care țin ca la ochii din cap, am un ginere deștept și înțelept, am o dulceață de nepoțel...ce-i mai trebuie omului? ... sănătate și gratitudine pentru tot ce ne dă Domnul.

– Cum vă simțiți în rolul de bunică?

– Nemaipomenit, e ceva inefabil, cuvinte nu-mi ajung pentru a exprima sentimentele pe care le trăiesc în prezent. Viața mea a luat o cu totul altă turnură, trăiesc un adevarat miracol, care probabil va rămâne pentru mult timp o enigmă indescifrabilă..., cel puțin pentru mine.

– De ce nu ați avut parte încă în viață, dar ați vrea să vi se întîmple?

– Se zice că Dumnezeu îi dă omului atîta cît merită și îi pune pe umeri atâta cât poate duce... Îi mulțumesc pentru toate câte mi-a dat...

Galina Anițoi

(n. **Ionesi**, 06.11.1976) este originară din s. Baraboi, r. Dondușeni.

A absolvit Facultatea de Litere a Universității de Stat din Moldova.

Doctor în filologie (2006), cercetător științific superior la Institutul de Literatură și Folclor al AȘM.

A debutat editorial cu monografia *Inadaptatul în proza românească interbelică*, Chișinău: Elan Poligraf, 2007.

A publicat versuri în ziarele *Florile dalbe, Literatura și Arta,* în revista *Limba Română,* în antologiile *Nu e om să nu fi scris o poezie (2000), Iubire de metaforă (2001), Misterul eternului sentiment (2007).*

LILIACUL
În Cer
e mare primeneală:
Îngerii își piaptănă penetul
împrăștiind arome pe pământ -
În jur
miros amețitor de liliac...

COPIILOR MEI
Când v-ați născut,
s-au limpezit nebuloase,
s-au declanșat energii,
stagnate
de ani
De-atunci
și inima mea
s-a desprins de trup
și trăiește alte
trei vieți simultan

Quo vadis?
Tot mai înguste – sufletele,
mai zgârcite - zâmbetele,
mai crispate - fețele,
mai stinse - privirile,
mai prăpăstioase - gândurile,
mai aprinse – vorbele,
mai impure - faptele...

Quo vadis,
Omule?

Până când?
Piatra
învață Lecția Eternității
din hrisoavele bătrânului Timp-Cronicar.
Omule,
cât timp să mai fii
corigent la Lecția Vieții,
până să obții
calificativul „centenar" ?

Oglinda sufletului
„Acest chip de zeu trist clar Lacrima"
(Grigore Vieru)

Îmi place să plâng,
când mă bucur
și când mi-e trist...
îmi place să plîng
cu lacrimi șiroaie,
le adun pe toate
într-un vas de porțelan
și mă privesc în ele –
ce minunată oglindă a sufletului!
De se întâmplă
că mi s-a prăbușit ființa,
lacrimile devin pietre
și-mi apasă,
până-n momentul rezidirii,
lăuntricul.
În clipa în care
mi s-a pătat conștiința,
lacrimile sunt negre
și îmi întunecă,
până-n secunda pocăinței,
vederile.
Iar de mi se intâmplă
să pierd și credința,
lacrimile îmi îngheață
pe pleoape
și, până la reapariția Luminii,
mi-e frig...
Și-mi place să plîng...
plâng cu lacrimi șiroaie,
le adun pe toate
într-un vas de porțelan
și mă privesc în ele –
miraculoasă oglindă a sufletului!

SILVIA COJOCARU, BPO „M. Eminescu”, Cimișlia

Lectura – o șansă pentru fiecare copil

Săptămâna Lecturii și a Cărții pentru Copii este prilejul ideal pentru promovarea și stimularea dorinței de lectură a celor mai mici cititori.

În cadrul acestei săptămâni la Biblioteca Publică Orășenească „Mihai Eminescu” din Cimișlia a fost un prilej deosebit pentru a organiza un șir de activități:

— Medalion literar: „Cartea – o lume liberă și fără frontieră”;

— Discuție: „Cartea pentru copii – izvor de cunoaștere și frumusețe, pentru mine și suflet”;

— Oră de lectură: „Cărțile copiilor, copiii cărților”, unde copiii au venit în Căsuța poveștilor, reîntâlnindu-se cu eroii cărților preferate.

Expoziții de carte cu genericul: „Lecturile copilăriei”, „În lumea poveștilor lui Ion Creangă” și altele.

Ca oaspeți au fost invitați elevii clasei a VII-a „a” de la Liceul „Ion Creangă” din Cimișlia, împreună cu dna Eugenia Delinschi. Eu ca gazdă am susținut o discuție despre carte, lectură și importanța lor în epoca Internetului. A fost organizată o victorina despre carte, la care elevii au fost foarte activi. Spre final, prin intermediul filmulețului „Calea cărții”, copiii au făcut cunoștință cu întregul proces, prin care trece o carte pentru a fi recondiționată.

Două grupe de copii de la grădinița „Rândunica” cu educatoarele Tatiana Nicolaeva și Elena Surdu au fost oaspeții bibliotecarei Elena Macșin de la oficiul pentru cei mici.

Dragostea de carte și pasiunea pentru citit trebuie insuflate din copilărie și mai apoi cultivate. Așa că, noi, bibliotecarii, suntem la dispoziția tuturor copiilor, fiind dispuși să organizăm diferite activități în folosul acestora.

NATALIA PLEȘCA, director, BPO „M. Eminescu”, Cimișlia

Novateca a modernizat biblioteca

Datorită programului Novateca Biblioteca Publică Orășenească „Mihai Eminescu” din raionul Cimișlia a devenit un spațiu deschis, unde utilizatorii comunică între ei, învață lucruri noi. Biblioteca a beneficiat de investiții în tehnologii informaționale moderne și suport pentru bibliotecari în crearea noilor servicii.

Astfel, la data de 03 martie 2016 BPO „M. Eminescu” a primit următorul echipament: 10 calculatoare, 2 laptopuri, un proiector, ecran, copiator.

De pe data de 8 aprilie 2016 la Biblioteca Publică Orășenească „M. Eminescu” au început să fie organizate cursuri gratuite pentru însușirea calculatorului. La moment cursuri sunt prestate bibliotecarilordin raion, apoi pentru restul populației. Doresc să mulțumesc din suflet formatorilor Centrului de formare și Internet public dlor Elena Corovina și Iulia Spînu, care dau dovadă de răbdare și atitudine profesională în procesul de instruire referitor la noile tehnologii informaționale.

După petrecerea cursului de instruire vor primi echipament următoarele biblioteci publice locale: Hîrtop, Ciucur-Mingir, Coștangalia, Mereni, Fetița, Gura-Galbenei, Selemet, Ecaterinovca, Troițcoe, Satul Nou, Sagaidac, Mihailovca, Porumbrei, Gradiște, Cenac, Batîr, Suric, Iurievca. La îndeplinirea cerințelor programului Novateca am fost susținuți de APL, primarul or. Cimișlia dl Gheorghe Răileanu, de primarii localităților, care au înțeles că fără modernizarea bibliotecilor este imposibilă modernizarea comunităților.

ALA GRĂJDIANU, s. Obreja Veche

Sfintele Sărbători de Paști

Sărbătoarea Paștelui aduce mereu în sufletele oamenilor o bucurie de nedescris.

Pentru creștini, sărbătoarea Învierii e și un prilej de a organiza diverse procesiuni ca să-și arate bucuria pentru renașterea naturii și perpetuarea vieții.

Această sărbătoare a credinței adevărate dăruiește tuturor puterea de a înțelege că Dumnezeu ne dă viață ca să trăim, să împărtășim această bucurie cu cei din jur pentru a sluji Luminii și Binelui, ne aduce un moment de liniște sufletească care își păstrează cu sfințenie farmecul și semnificația ei. De aceea, copiilor trebuie să li se permită jocul, visul, exprimarea realității cu obiceiurile și tradițiile legate de această sărbătoare-așa cum o percep ei.

Susținînd această idee biblioteca publică comunală Obreja Veche a desfășurat concursul de desen „Sfintele Sărbători de Paști în viziunea copiilor" cu participarea elevii claselor I-IV-a. Cele mai reușite lucrări s-au dovedit a fi ale copiilor: Janu Iana, eleva clasei I-a, Buzdugan Veronica, Rucușneanu Lica, clasa a III-a și Stupac Ionela clasa a IV-a.

Aceste datini pascale sunt o mărturie a trezirii sufletului către tot ce este viu și sfânt. Observând că fiecare copil este bun și creativ în felul său, ne-am propus să mai organizăm un concurs de creații proprii „Sărbătoarea luminii-Paștele", care ar putea satisface mai multe tipuri de inteligență, iar creațiile literare să prezinte tradițiile de Sfintele Sărbători de Paști. În continuare vă propun unele dintre ele:

Învierea Domnului
În suflete cu bucurie,
În inimi cu veselie,
Cântăm neîncetat
Hristos a înviat!
Ca un soare luminos
A venit Domnul Hristos.
Aducînd la omenire
Lumină, viață mântuire.
Pe om l-a făcut împărat.
Iar noi cu sufletul curat
Să-i mulțumim neîncetat
Hristos a înviat!
Buzdugan Veronica cl. a III-a

Paștele
Când bunul Iisus a înviat
În prima zi de Paști
Și toți strigând neîncetat
Hristos a înviat!
În țară e o mare bucurie
În care toată lumea știe
Că paștele a sosit
Și Iisus a revenit.
Chiseliova Andreea cl. a III-a

De paști
E Paște. E Paște.
Cât e de frumos!
Și ouă roșii pe masă
E învierea lui Hristos!
Și totul în jur e luminos,
Așa a vrut și Domnul
Și toți strigăm cu adevărat
Hristos a înviat! Hristos a înviat!
Cucu Dinu cl. a III-a

Paștele
An de an Paștele vine
Și natura reînvie.
Iepurașul ne va aduce,
Ouă roșii, pască dulce.
În scrânciob ne-om legăna
Pe Iisus l-om alina.
Învierea lui Hristos
Să ne fie de folos.
Gavriș Vitalie cl. a III-a

De Paști
Astăzi este sărbătoare
Cu flori ametitoare
La biserică plecăm
Lui Iisus ne închinăm.
Ouăle să le ciocnim
Și de Domnul ne-amintim
Cum a înviat din morți
Izbăvindu-ne de sorți.
Chișca Ela cl. a III-a

De Paști
Bucurați-vă de soare
În această zi de sărbătoare
Domnul Sfânt să vă-nsoțească
Împărțiți ouă și pască!
Din inimă în cor cântați
Și lui Hristos vă închinați
El falnic iese din mormânt
Iar noi îl așteptăm cântând!
Hristos a înviat!
Puha Cristina cl.a IV-a

Paștele
Îmi place Paștele
Cu cânt de păsărele
Ele ciripesc în cor
Plânge Maica Domnului de dor.
Ah, ce-mi place Paștele!
Cu cânt de păsărele
Mielul ce a fost jertvit
Pentru Domnul cel vestit.
Cazacu Vlad cl. a IV-a

Paștele
La biserică e sărbătoare
Învierea lui Hristos
Sa sfîrșit și postul mare
Toți din jur sunt bucuroși.
Reînvie și natura
Cum a înviat Hristos
Ciripește rândunica
Iar la cuibul ei frumos.
Copilașii veseli sunt
De-nvierea Domnului-așteptat
Și ciocnesc ei ouă roșii
Zicînd: "Hristos a înviat"
Janu Cristian cl. a IV-a

Sărbătoarea
Este iar o sărbătoare
Așteptată de fiecare
Învierea Domnului
Toți în haine noi se-mbracă
Și la biserică pleacă
Ne rugăm, ne închinăm
„Hristos a înviat " spunem!
Stupac Ionela cl.a IV-a

Paștele
Iisus Hristos a biruit
Toți credeau că e un mit
În lumea lui rîdeau
Dar nu cei care credeau.
Ouă roșii se dădeau
Dar cu bani le cumpărau
Iisus Hristos s-a supărat
Și pe toți i-a alungat.
Și pască se dăruia
Ea nu se vindea
Însă Iisus Hristos
Era foarte duios.
Corlăteanu Corina cl.a IV-a

ZINAIDA MINCIUNA, BP, S. CORJOVA , R-NUL CRIULENI

ISTORIA DE SUCCES:
BUNEII MODERNI AU CUCERIT INTERNETUL !

ȘAPTE BUNEI DIN S. CORJOVA, CRIULENI ȘI-AU FĂCUT VIAȚA MAI INTERESANTĂ, MAI ACTIVĂ, MAI PLINĂ, FOLOSIND SERVICIILE BIBLIOTECII PUBLICE.

BUNEII NOȘTRI SE CONFRUNTĂ MEREU CU SINGURĂTATEA, IMPOSIBILITATEA DE A SE VEDEA ȘI A DISCUTA CU CEI DRAGI, CARE SE AFLĂ ÎN DEPĂRTARE. DIN ACESTE MOTIVE SE SIMT ABANDONAȚI ȘI INUTILI SOCIETĂȚII.

PENTRU A SCHIMBA STAREA DE SPIRIT A LOR, PENTRU AI FACE MAI OPTIMIȘTI, A LE SCHIMBA VIAȚA SPRE BINE BIBLIOTECA PUBLICĂ A ORGANIZAT „CLUBUL BUNEILOR MODERNI". ȘAPTE PENSIONARI AU PRELUAT CU ENTUZIAZM IDEA ȘI SUB CONDUCERA BIBLIOTECAREI ZINAIDA MINCIUNA AU ANALIZAT CUM BIBLIOTECA POATE SĂ LE FACĂ VIAȚA MAI INTERESANTĂ. S-A AJUNS LA CONCLUZIA CA BUNEI PRIN INSTRUIRE SĂ ÎNSUȘEASCĂ CALCULATORUL. ÎNSUȘIND PAS CU PAS DOMENIUL TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIONALE ȘI DE COMUNICARE BUNEILOR NOȘTRI LI SE DESCHIDEA TOT MAI MULTE POSIBILITĂȚI DE A COMUNICA CU CEI DRAGI, DE AȘI GĂSI NOI PRIETENI.

AM AVUT ȘI GREUTĂȚI, DAR MEREU CU RĂBDARE ȘI BUNA DISPOZIȚIE ÎMPREUNĂ AM ÎNFRUNTAT TOTUL ȘI CÂT DE MARE A FOST SURPRIZA ȘI BUCURIA BUNICĂI MARIA FLOREA, CĂREIA LA PRIMA ȘEDINȚĂ A CLUBULUI I-AM ORGANIZAT O COMUNICARE PE SKYPE CU FIICA EI VICTORIA, CARE TRĂEȘTE ÎN SUDAN.

UN ALT MEMBRU AL CLUBULUI, BUNICUȚA LIDIA ZATIC A PROPUS DE A ORGANIZA LA SFÎRȘITUL FIECĂREI ÎNTRUNIRI CÂTE UN „CEAI LITERAR". AICI SE PUNEA „ȚARA LA CALE", SE ÎMPĂRTĂȘEAU CU MICILE VICTORII CE LE OFEREA NAVIGAREA PE INTERNET, SE FĂCEA O TOTALIZARE A CUNOȘTINȚELOR CĂPĂTATE, BUCURIA FIIND NESPUS DE MARE.

DATORITĂ ACESTUI PROECT, BIBLIOTECA NOASTRĂ A FOST VIZITATĂ PRIMA OARĂ DE BUNEII ION PISARENCO ȘI BERNEVEC NICOLAI, EI AU MENȚIONAT: „NICI ODATĂ NU NE-AM ÎNCHIPUIT CĂ LA BIBLIOTECĂ POATE SĂ FIE O ATMOSFERĂ AȘA DE PLĂCUTĂ, CALDĂ ȘI PRIMITOARE".

MEMBRII CLUBULUI AU ÎNSUȘIT CALCULATORUL, CARE LE DĂ POSIBILITATEA DE A COMUNICA CU CEI DRAGI DIN DEPĂRTARE, DE A AFLA MULTE LUCRURI NOI ȘI INTERESANTE, DE AȘI GĂSI NOI PRIETENI PE INTERESE, ASTFEL SIMȚINDU-SE MAI UTILI ȘI ÎNCADRAȚI ÎN SOCIETATE. ACEȘTEA SUNT: PISARENCO ION, RISARENCO VERA, FLOREA MARIA, ZATIC LIDIA, MINCIUNA CONSTANTIN, ENI LIUBA ȘI BERNEVEC ANATOLII.

CLUBUL NOSTRU E ÎNCEPĂTOR, DAR ARE TOATE ȘANSELE SĂ-ȘI CONTINUIE ACTIVITATEA, CĂCI DEJA AVEM NOI SOLICITANȚI, CARE ÎȘI AȘTEAPTĂ RÎNDUL SĂ ÎNSUȘEASCĂ CALCULATORUL.

ALIONA TROCIN, șefa Bibliotecii Publice Cruglic

VIITORII CITITORI ÎN VIZITĂ LA BIBLIOTECA PUBLICĂ DE LA CRUGLIC, r. CRIULENI

„Copilul, spunea George Călinescu, se naște curios de lume și nerăbdător de a se orienta în ea. Literatura îi satisface această pornire, îl incită".

Vârsta copilăriei este cea mai favorabilă perioadă pentru acumularea unor impresii puternice, este vârsta imaginației, a fanteziei, a visării și a jocului. Răsfoind paginile unei cărți, ești mai aproape de personajele îndrăgite din basme, legende și fabule, din schițe, povestiri și chiar îți faci noi prieteni.

Astfel, în cadrul săptămânii cărții și a lecturii pentru copii, micuții din grupa mare de la grădinița „Făguraș", director Tamara Verdeș, împreună cu educatoarea Nona Zgherea au vizitat Biblioteca Publică pentru prima dată. Pentru ei a avut loct lecția bibliografică „Prima vizită la bibliotecă", la care s-a vorbit despre istoria bibliotecii, regulile de înscriere, fișa cititorului.

În sala de lectură copiii au făcut cunoștință cu colecțiile de cărți ilustrate: enciclopedii, dicționare, povești, poezii, edițiile periodice. Copiilor le-au plăcut foarte mult enciclopediile și cărțile din seriile: „Ferma și viața la țară", „Hai să-ți spun", „Enciclopedia pentru copii isteți", „Povești de peste mări și țări". În sala de lectură, pe copii i-a așteptat expoziția de desene „Eroii cărților citite", pictate de către copiii care frecventează biblioteca.

Poveștile pentru copii au fost selectate cu dragoste și atenție, anume pentru a răspunde exigențelor fiecărui copil. Colaborând cu copii, ei au observat că biblioteca are o variată gamă de povești cu zâne, cu prințese și împărați, cu animale năzdrăvane și fenomene supranaturale.

Grație calculatoarelor proiectului Novateca și conexiunii bibliotecii la internet, la finele vizitei, copii au vizonat un desen animat după povestea „Cei trei purcelușI". Copiilor le-au plăcut foarte mult prima vizită în bibliotecă și minunatele povești, precum și jocul „Mușul are pălărie", în cadrul căruia copii au ghicit ghicitori.

Prin această vizită ne-am propus să trezim în sufletele fragile și avide de cunoaștere ale copiilor, dorința de a se apropia de carte, de a citi, de a pătrunde încă de mici în universul liniștit al bibliotecii și cel mai important: respectul față de carte.

Începând din grădiniță cu povestirile ilustrate, cu audiții și vizionări de desene animate, până în școală când dorința de a citi le va îndrepta pașii către bibliotecă, sperăm ca prietenul nedespărțit și cel mai drag copiilor să fie CARTEA!!!

Natalia Popriţac, Tatiana Leşan, r. Criuleni

„Lectura - sursă de inspiraţie în creativitatea copiilor"

În Biblioteca Publică Orășenească „T .Isac" se organizează diferite activităţi și acţiuni pentru a-i atrage pe utilizatori la cititul cărţilor. Lectura este o activitate importantă pentru dezvoltarea creativităţii și a nivelului de cunoaștere. Deci, stimularea lecturii este unul dintre cele mai simple moduri de a îmbogăţi spiritul și mintea copilului și de a-l face mai creativ.

În Săptămâna Lecturii și a Cărţii pentru Copii (1-7 aprilie) Ziua Internaţională a Cărţii pentru Copii, am organizat recitalul literar-muzical cu genericul „Lectura - sursă de inspiraţie în creativitatea copiilor". Moderatoarea activităţii Alina Matei (cl.VIII) este printre cei mai activi declamatori, ai bibliotecii.

Deoarece 1 aprilie este ZIUA UMORULUI micul declamator Mihai Procopenco (cl.III, care de fiecare dată ne minunează cu interpretare deosebită, a recitat poezia „Ţiganul". Neau impresionat foarte mult: Sabina Macari (cl.V) mica noastră vedetă cu cântecele „O ţărișoara mea", „Roată,roată măi flăcăi" , Vasilică Crăciun cl.1. cu cântecul de primăvară.

Au participat la recital: elevii cl.IV Adelina Bucăţeli „Împărăţia lui meau" „Oaspeţii primăverii" de V.Alecsandri, Andrian Oborocianu „În copilăria mea" Iadviga Gurău cl. V, Adrian Grozavu, Valiria Simon cl.1 „Primavara", Bogdan Simon, cl. V „Femeia", Mădălina Orescu „Ce te legeni codrule", Andrea Matricală „Primăvara", Slaviana Rapcea și Alesandrina Manin.

Un semn de recunoștinţă pentru participare cu succes și inrterpretare deosebită în cadrul recitalului literar-muzical „Grigore Vieru" organizat de Centru Cultură „Grigore Sîrbu", directoarea Bibliotecii Publice Raionale „T.Isac" Viorica Șapavalov I-ea înmânat diplome micilor declamatori Mihai Procopenco și Adelina Bucăţeli.

La finele activităţii a fost prezentarea expoziţiei de carte desfășurată cu genericul: „Săptămâna Lecturii și a Cărţii pentru Copii, 1-7 aprilie" și „Florile Dalbe – revista ce s-a înălţat la „Steaua Calităţii" la 75 ani".

MARIANA COCIERU, Institutul de Filologie al AȘM

SPAȚIUL FOLCLORIC – PROTOTIPUL „IMAGO MUNDI" ÎN PROZA DIN BASARABIA (II)

(continuare a articolului din nr. precedent)

La începutul afirmărilor sale, proza rurală din Basarabia ia forma unor narațiuni-cronici, apropiate modelelor folclorice, unde „faptele, întâmplările timpului, personajele" sunt introduse în țesătura textului, „decât văzute și plăsmuite ca generatori activi ai fenomenelor descrise" [1, p. 18]. Revelația estetică ia amploare prin romanele cronică ale lui I. C. Ciobanu și continuă până la cel de „analiză psihologică" inițiat de I. Druță.

Din perspectiva celor formulate prezintă interes operele: *Codrii* (1954), *Podurile* (1961), *Cucoara* (1975), *Podgorenii* (1982) de I. C. Ciobanu; *Caloian* (1967), *Disc* (1968), *Anton Horodincă* (1970) de G. Meniuc, *Zbor frânt* (1966), *Ignat și Ana* (1972-1973, 1997), *Acasă* (1963-1973), *Viața și moartea nefericitului Filimon* (1970) de V. Beșleagă, *Povestea cu cocoșul roșu* (1966) de V. Vasilache, *Singur în fața dragostei* (1966) de A. Busuioc, *Frunze de dor* (1955), *Ultima lună de toamnă* (1963), *Povara bunătății noastre* (1961-1967, 1985), *Biserica Albă* (1975-1981, 1986-1987), *Clopotnița* (1972), *Horodiște* (1975), *Toiagul păstoriei* (1984) de I. Druță; *Duda* (1973), *Bătuta* (1975), *Toamna porumbeilor albi* (1979), *Focul din vatră* (1982) de D. Matcovschi; *Râsul și plânsul vinului* (1965), *Se caută un paznic, Fântânarul, Magdalena, Raiul lui Vistian Pogor* din volumul *Dincolo de ploaie* (1979), *Un hectar de umbră pentru Sahara* (1984) de Vlad Ioviță etc. Pe parcursul anilor 1960-1980, odată cu deschiderea hotarelor și pătrunderea civilizației urbane în mediul rural, cu destabilizarea socială, prozatorii „recurg tot mai des la simbol, la mit, la legendă, la parabolă și la alte mijloace convenționale care îi permit scriitorului să creeze o lume imaginară în opoziție polemică cu cea reală, care îi contrazice idealul său" [2, p. 130].

După mai multe investigații observăm că accentele interacțiunii folclorului cu proza rurală s-au realizat prin excelarea baladescului și dramaticului, prin sugestiile alegoriei și parabolei, prin ponderea elementului convențional și mai ales a celui de poveste și legendă, a timpului și spațiului de sorginte folclorică.

Analizate în parte și confruntate, prozele scriitorilor români din Basarabia dezvăluie individualitatea creatoare a autorilor lor, dar și aspectele comune. Bunăoară, romancierul I. C. Ciobanu a cunoscut în folclor momente ale experienței și înțelepciunii poporului, a preluat învățămintele ascunse în zicala și proverbul popular (segment explorat și de Vladimir Beșleagă, Vasile Vasilache, Ion Druță), a folosit pe larg elementul rustic pitoresc, a apelat nemijlocit la filozofia și etica populară, la „descrierea plastică și atrăgătoare a obiceiurilor populare, a nunților, a Paștelui etc." [1, p. 25], a surprins „rădăcinile spirituale ale poporului, legătura lui sufletească cu pământul și natura, valorile lui morale", fiind apreciat de critica literară „pentru reproducerea fidelă a anumitor dimensiuni ale vieții satului moldovenesc" [3, p. 160]. În prozele *Codrii*, *Podurile, Cucoara, Podgorenii* scriitorul I. C. Ciobanu își focalizează acțiunea în jurul redării spațiului rural al singurenilor, cucorenilor, oameni înfrățiți cu pădurea, cu codrul până la o contopire spirituală. „Aici la codru" zic țăranii lui Ciobanu, puși în diverse situații de a-și motiva statutul de codrean, în fața câmpenilor sau a celor străini, de a-și identifica și delimita spațiul terestru.

Prozatorul V. Vasilache pe un fundal „cvasi-folcloric", creează narațiuni moderne, cu elemente ale postmodernismului, prin procedeul mimării ba a naivității unui candid, ba a șireteniei țărănești, prin „abordarea constantă și îndrăzneață a modalităților narative de proveniență folclorică" [1, p. 26], „dând o expresie subtextuală unei viziuni absurde și fataliste pe un substrat de analogii și sugestii mitice" [2, p. 131].

D. Matcovschi pentru a reda spațiul liric, cadrul naturii de la țară ponderează atmosfera de poezie în proză prin elementele lirice și epico-lirice populare, creionând astfel o narațiune lirico-rapsodică, prin invocarea cultului rădăcinilor, al pământului, al casei, al focului din vatră, al pragului, al părinților, al arborelui etc. Continuând linia poetică de omagiere a *pământului* ca spațiu folcloric, D. Matcovschi în romanele sale îl invocă cu sensul de „baștină a pământenilor" [4, p. 74] (pământean – „omul locului"), străduindu-se să-i valorifice elementele. „Cultul rădăcinilor, originilor, solului, casei, pragului, vetrei" este evocat prin permanentul dor de casă a lui Sârbu, Pavel (*Bătuta*), aflați în străinătate; a lui Valentin (*Toamna porumbeilor albi*) stabilit la oraș; a lui Grigore Ciobanu (*Focul din vatră*), fiul rătăcitor ce revine în sat după moartea mamei; a tușei Vera (*Focul din vatră*) aflată la spital, care ca o adevărată țărancă nu vroia să moară departe de casă: „Du-mă acasă, Grigore, - i-a răspuns într-o dimineață feciorului, - nu mai am mult de trăit. Du-mă acasă, să mor acasă, să mă îngropi în cimitirul nostru, între oamenii noștri, pe care i-am cunoscut și care m-au cunoscut, să fim ai noștri și dincolo, cum am fost aici, pe această lume" [5, p. 11].

Ion Druță demonstrează în operele sale o rezistență verticală în fața terorii istorice, a regimului totalitar impus, prin recuperarea sacrului, umanului, naționalului. Bazate pe baladesc, lucrările prozatorului dezvăluie o formulă narativă lirico-simbolică, cu personaje bine creionate, venite direct din moștenirea culturală a poporului român, cu un topos de tip folcloric, legat de elemente spațiale specifice mediului rural. Ion Druță este preocupat de trecut, de „valorile morale netrecătoare ale țărănimii, exaltează obiceiuri populare ca poeticele colinde de care își aduce aminte Nuța" [1, p. 26] etc. Prozatorul dezvoltă imaginea satului până la cea de spațiu sacru, a unui spațiu de „casă mare" în care se păstrează doar lucrurile de valoare. Iar părăsirea spațiului sacru „se soldează cu un eșec pe planul realizării existențiale a omu-

lui. Sacrul permite perspectiva cea mai înaltă asupra lucrurilor și faptelor umane, de unde se văd clar binele și răul, frumosul și urâtul, esența și aparența, adevărul și minciuna, sublimul și mediocritatea, absolutul și relativul, deci lumea în categoriile ei distincte" [6, p. 181].

Criticul literar M. Cimpoi afirmă că pitorescul și culoarea locală apar conturate și la Vlad Ioviță – „cultivatorul de formule narative moderne", acestea determinând modul de gândire „a intelectualului basarabean, care ține ferm la tradiție" [7, p. 482], la obiceiurile populare. Cât despre mediu, prozatorul însuși relata: „Avem un spațiu peisagistic aproape fără spațiu. Adică, avem un peisaj, deși variat, frumos, împodobit și foarte intim, dar cu un orizont în care dai adesea cu fruntea. Altul e, să zicem, orizontul de stepă, dar n-o avem... Și fiindcă ne-am născut și trăim într-un peisaj cu orizont de *casă mare*, ca să-i zic așa, imaginația noastră artistică sapă în sus și în jos, în jos și în sus" [8, p. 43]. Peisajul evocat de Ioviță e asemănător celor din baladele și poveștile populare în sensul limitelor de acțiune a personajelor. În nuvele întâlnim fântâni la răscruci de drumuri, care trebuie îngrijite; păduri situate între sate, râuri cu ape imense, care la un moment se revarsă inundând sate, înghițind biserici, case și insule *(Un hectar de umbră pentru Sahara)*; drumuri de inițiere pe care circulă personajele în căutare de răspunsuri. Cercetătoarea Viorica Stamati-Zaharia analizând lumea satului „năzdrăvanilor" lui Ioviță va sublinia că este „aceeași lume țărănească, dintotdeauna și de pretutindeni, purtând, bineînțeles, pecetea timpului și locului" [9, p. 46].

Pentru prozatorii români din Basarabia este specifică invocarea unui spațiu folcloric prin excelarea unor toponimii cu denumiri sugestive, însoțite uneori și de legende: Valea Ursului [10, p. 262], Valea Rece [10, p. 27], Valea Bourașului [10, p. 151]; Valea Ilenei [11, p. 9], Ponoare [Ibidem], Cinci Movili [11, p. 71], Ulm [Ibidem], Valea Petrei [Ibidem], Trei Fântâni [11, p. 79]; Dealul Morilor [12, p. 138], Dealul lui Cucoș [12, p. 200], Dealul Căprii [12, p. 371]; Dealul Cornului [13, p. 11], Ciotce [13, p. 13], Râpa satului [13, p. 16], Dealul fetelor [13, p. 42]; Cubolta [14, p. 15], Râpa Pacheloaiei [14, p. 25], Drumul Movilăului [14, p. 50], Fântâna Corbului [14, p. 100], Valea celor Trei Iazuri [14, p. 209], Hârtoape [14, p. 338], Gura Balaurului [15, p. 293], Dealul Căprienei [15, p. 380], Izvorul Roșu [16, p. 5], Mori [16, p. 15] etc.

Prozatorii sunt cei care creionează spațiul folcloric invocând și elemente recognoscibile ale cadrului rustic: Singureni, Cucoara, Codrul, Răut (Ion C. Ciobanu); Trei Iezi, Șapte Măguri, Turturica, Cucuieți, Cotcodaci, Nistru, Răut, Marea Neagră, Bălți, Codrul, Pădurea, Izvorul, Primăvara, Mătușa Iarnă etc. (Spiridon Vangheli); Dunărea, Marea Neagră (George Meniuc); Nistrul, Duda (Dumitru Matcovschi); Nistru, Moartea (Vlad Ioviță); Ponoare, Bortari sau Necununații Vechi, Necununații Noi (Vasile Vasilache); Câmpia Sorocii, Ciutura, Nuielușii, Pământeni, Zgurița, Horodiște, Arionești, Ghica-Vodă, Nistru, Răut, Cumpăna Veche, Valea Răzeșilor, Sălcuța, Ocolina, Biserica Albă, Clopotnița, Dumbrava Roșie, Moldova, Bucovina, Petreni, Câmpia Bălților, Codrii, Căpriana, Mătușa Odochia (Ion Druță) ș. a.

Transfigurat artistic spațiul folcloric ia forma unui *axis mundi* de care te simți legat prin anumite legități nescrise: „Ca și în cazul vecinătății, nu este indiferent dacă aparții unui sat sau altuia. Casă, vecinătate, sat sunt tot atâtea locuri de un cuprins tot mai larg, cărora omul le aparține și prin care el într-un anume fel există și se definește. Aceasta face ca mentalitatea generală a satelor tradiționale să nu îngăduie părăsirea nu numai a casei și vecinătății, dar nici pe aceea a satului din care omul își trage substanța, care îi dă putere și sănătate, mai mult decât atât, îi dă libertate și certitudine" [17, p. 41], de aceea personajele plăsmuite de prozatori se simt bine, asemeni țăranilor noștri, în locurile de obârșie: „Satu' tău e locu' tău. În satu' tău te simți mai bine și ești mai tare. În alt sat te simți mai strâmtorat și ești mai stânjenit. Vezi că nu e locu' tău; de ți-ar da toate bunătățile și nu te simți bine; lipsește duhu' lui, de te-a crescut" [inf. Bratu Elisabeta. Apud 17, p. 41]. Metonimic, casa și locul pe care este ridicată aceasta obțin formula unui spațiu sacru, benefic, grație tradițiilor moștenite din moși-strămoși. „Dacă locul casei este bun, rodnic și sănătos, aceasta se pune în seama înaintașilor ce au trăit acolo și care i-au transmis în acest fel o seamă de valori din care prezentul se alimentează. «Noi așa am pomenit și casa, și locu'; da' n-ai dreptu' să le strici, nici să le lași în părăsire, că vezi, ele vin din părinți». «Casa are și ea locu' ei, ca orice lucru. În bătătura casei toate să fac parcă mai bine. Locu' casei e loc bun, e loc ferit; orice-ai pune rodește, orice-ai face e frumos. Asta vine așa din duhu' strămoșilor»" [inf. Țântea Ion Staicu. Apud 17, p. 36].

Transsubstanțierea acestor legități în proza scrisă din Basarabia o vom exemplica în demersul respectiv doar printr-un episod identificat în romanul *Zbor frânt* de V. Beșleagă. Aici, casa e punctul terminus la care aspiră și revine bunelul lui Isai după peregrinările sale în Galiția: „a scăpat de toate și a venit acasă și numai dorul de casă l-a dus și l-a ajutat – dorul de casă. Iar când era acolo departe, uneori prin trăsnetul împușcăturilor și asurzenia tunurilor i se năzărea că aude cum curge Nistrul, cum fâșâie și grăiește apa lui și atunci dorul de casă îl strângea mai tare de inimă și nu putea sta. Iar la urmă după ce mântuia de povestit întindea picioarele înainte, se uita la dânsele și se gândea că, așa slabe cum sunt, dacă ar trebui să vie de la marginea pământului tot ar veni acasă, ar veni aicea să moară, că prin străini n-ar putea să moară" [18, p. 35-36]. Dorul bunelului de casă, dar și dorință nestăvilită de a muri acasă poate fi explicat din punctul de vedere al unui principiu ontologic ancestral: „Inițial, locurile de înhumare erau sub casă sau în apropierea casei pentru ca spiritul strămoșului să ocrotească în continuare familia și gospodăria" [19, p. 38]. Prin urmare, bunelul e determinat ca după trecerea în lumea cealaltă, să fie cel care va avea grijă în continuare de nepoții săi pentru care a fost ca un tată: „Ce avea dădea la băieți, lui Isai, lui Ile, că le rămăsese ca și tată și trebuia să aibă grija de ei. Numai acasă vroia să moară. Că, zicea, în casa asta m-am născut, din pământul ista am crescut, cu apa asta m-am adăpat — și tot în pământul ista vreau să mă duc și să mă fac nimic. Iar când ziceau băieții că, vorba ceea, în natură nimic nu se pierde <...>, bunelul mijea ochii și grăia în șagă: «Dacă-i așa, apoi cineva, vreun strănepot dintr-al zecelea rând are să beie ori are să mănânce din țărâna mea și are să mă viseze și dacă are să se ducă și el pe undeva departe prin lume, prin străini, negreșit are să simtă că-l trage

acasă și are să vie și el ca mine, măcar șchiop, pe jos are să vie acasă și așa nu ni s-a stinge neamul niciodată...»" [18, p. 36], astfel împlinindu-se o „«reîncărcare a bateriilor energetice», în vederea unui nou început, a unui nou ciclu, a unei noi evoluții (regressus ad uterum, întoarcerea la pământul-mamă, întoarcerea «acasă» etc.)" [19, p. 81].

În conluzie vom atrage atenția asupra faptului că fiind descendenți ai lumii rurale, prozatorii au reinterpretat și transfigurat elementele spațiale de sorginte folclorică în funcție de mentalitatea și gândirea filozofică a poporului, evidențiind de fiecare dată un adevăr ontologic ancorat în matricea spirituală a neamului: „Suntem și vom fi totdeauna neam de țărani. Prin urmare destinul nostru ca neam, ca Stat și ca putere culturală, atârnă de cantitatea de aur curat ce se află în sufletul țăranului. Dar mai atârnă, în aceeași măsură și de felul cum va fi utilizat și transformat acest aur în valori eterne" [20].

Referințe bibliografice:

1. Ciocanu Ion. *Romanul „rural" postbelic în perspectivă estetică*. Referat pentru obținerea titlului de doctor habilitat în filologie (în baza lucrărilor publicate). Chișinău, 2000.
2. Gavrilov Anatol. *În căutarea de noi repere pe drumul gândirii: Studii, articole, comunicări, prelegeri, fragmente*. Chișinău: S. n., 2013.
3. Cimpoi Mihai. *Alte disocieri*. Chișinău: Cartea moldovenească, 1971.
4. Botezatu Eliza. *Poezia și folclorul: Puncte de joncțiune*. Chișinău: Știința, 1987.
5. Matcovschi Dumitru. *Focul din vatră*. Chișinău: Literatura artistică, 1982.
6. Cimpoi Mihai. *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*. Chișinău: Arc, 1997.
7. Cimpoi Mihai. *Istoria literaturii române din Basarabia (compendiu)*. București: Litera Internațional, Chișinău: Litera, 2003.
8. Saca Serafim. *Aici și acum: 33 confesiuni sau profesiuni de credință*. Chișinău: Lumina, 1976.
9. Stamati-Zaharia V. *Eseu despre proza lui Vlad Ioviță*. Timișoara: Augusta, Artpress, 2007.
10. Meniuc George. *Răvașul ploilor: Proze*. Chișinău: Literatura artistică, 1986.
11. Vasilache Vasile. *Povestea cu cucoșul roșu*. Chișinău: Hyperion, 1993.
12. Vangheli Spiridon. *Măria sa Guguță: Proză, poezie*. Ed. a II-a. Chișinău: Literatura artistică, 1989.
13. Ciobanu Ion C. *Întâlnire cu eroul*. Chișinău: Cartea moldovenească, 1962.
14. Druță Ion. *Scrieri în 4 volume*. Vol. 1. Chișinău: Literatura artistică, 1989.
15. Druță Ion. *Scrieri în 4 volume*. Vol. 3. Chișinău: Hyperion, 1990.
16. Ciobanu Ion C. *Codrii*: *Roman*. Chișinău: Lumina, 1989.
17. Bernea Ernest. *Spațiu, timp și cauzalitate la poporul român*. Ed. a 2-a. București: Humanitas, 2005.
18. Beșleagă Vladimir. *Zbor frânt. Ignat și Ana: Romane*. Chișinău: Litera, 1997.
19. Evseev Ivan. *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*. Timișoara: Amarcord, 1994.
20. Rebreanu Liviu. *Laudă țăranului român*: Discurs rostit la 29 mai 1940 în ședință publică solemnă cu răspunsul d-lui I. Petrovici. București: Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Națională, 1940. https://pongogonzo.wordpress.com/2013/06/14/liviu-rebreanu-lauda-taranului-roman/.

VASILE ANTOHI, profesor de clarinet la Catedra Instumente populare, Colegiul de Muzică "Ștefan Neaga", GDS

„Contribuții metodologice la pregătirea academică a viitorului instrumentist"

Vasile Antohi

La 26 ianuarie 2016, Școala de Arte din Cărpineni, raionul Hâncești, a găzdiut un seminar metodic cu participarea cadrelor didactice din cadrul instituțiilor de învățământ artistic complementar, reprezentanți ai diferitor localități din Republica Moldova. Locația evenimentului a fost aleasă nu întâmplător. Grație implementării unui proiect, precum și a aportului administrației publice locale, a fost posibilă renovarea blocului de studii, creându-se asfel condiții exelente pentru organizarea procesului de instruire și educație muzicală.

„Ne-am dorit să Vă invităm anume la Cărpineni, a menționat în discursul său dl Ion Tulbu, șeful Direcției Cultură a raionului Hâncești – pentru a demonstra competitivitatea acestei instituții pe piața serviciilor de educație prin artă. Instituția dispune de o infrastructură la nivel european și un înalt potențial didactic".

Acțiunea a fost organizată sub egida Cabinetului Metodic din cadrul Colegiului de Muzică „Ștefan Neaga", prin contribuția dlui Gheorghe Nicolaescu, șeful CM, precum și a Direcției raionale de Cultură Hâncești. Printre protagoniștii seminarului se numără profesori consacrați ai Catedrei Instumente populare a Colegiului de Muzică „Ștefan Neaga", precum și profesori instrumentiști din Școlile de Mu-

zică și Arte din raioanele Cimișlia, Leova, Hâncești, Ialoveni, Strășeni și Nisporeni.

Organizarea seminarelor de acest fel a devenit o frumoasă tradiție pentru cadrele didactice ale Colegiului „Ștefan Neaga". Aceste evenimente oferă posibilitatea unui schimb de experiență, promovarea noilor metode și tehnici de predare-învățare. Nu în ultimul rând, deschid perspective elevilor care absolvesc instituțiile de învățământ artistic complementar din teritoriu pentru continuarea studiilor muzicale.

O parte integrantă și importantă a seminarului a fost atelierul „Contribuții metodologice la pregătirea academică a viitorului instrumentist". Programul acestuia a fost structurat pe mai multe etape, accentul fiind pus pe desfășurarea orelor de master class, unde și-au adus aportul formatorii: Ghenadie Platon – țambal; Vitalie Grib – vioară; Vasile Antohi – clarinet; Sergiu Mârzac – acordeon; Ion Malcoci – nai; Veaceslav Lașcu – trompetă; Nona Vizir – pian.

Formatorii au menționat importanța educației și instruirii tinerilor instrumentiști. Accentul a fost pus pe organizarea activității didactice cu elevii începători, poziția rațională în interpretare, lucrul asupra materialului tehnic, selectarea repertoriului, dar și asupra cerințelor de admitere în colegiile de muzică. Etapa finală a evenimentului a constituit-o concertul susținut de Orchestra de muzică populară a școlii gazdă.

Cu deosebit interes asistența a urmărit evoluările tinerilor soliști-instrumentiști ai catedrei: Andrian Pănuță – țambal; Ecaterina Șnurenco – pian; Raisa Petcov – vioară; Ciprian Matei – nai; Ion Iova – trompetă; Cristian Palamarciuc – clarinet și Radu Rățoi – acordeon.

Evoluarea acestor tineri, acompaniați de maeștrii de concert Galina Atmaja, Oxana Tarnavscaia și Mariana Lazarenco, a fascinat publicul, demonstrând, odată în plus, tenacitatea profesorilor de specialitate de a pune în valoare talentul și creativitatea tinerilor muzicieni.

ȘTEFAN SOFRONOVICI, cercetător științific,
Sectorul de Folclor, Institutul de Filologie al AȘM

Tatiana Sofronovici - culegătoare și promotoare a folclorului

În familia unui conăcar vestit

Regretata interpretă de folclor Tatiana Sofronovici s-a născut la 3 aprilie anul 1959, în familia soților Vasile și Ana Adam din satul Bălănești, actualmente – raionul Nisporeni, care au crescut și educat opt copii, cinci băieți și trei fete. Este una dintre cele mai frumoase familii din câte mi-a fost dat să le cunosc. Ambii părinți provin din familii de țărani gospodari, s-au născut și s-au format în cadrul statului român, în perioada interbelică. Din anul 1918 până în anul 1940 poporul român a trăit unit și a prosperat, România fiind printre primele zece țări din lume după nivelul de trai. Perioada interbelică rămâne o scurtă epocă de aur a poporului român, din care facem parte și noi.

Mama, Ana (20 martie 1926 – 14 octombrie 2010), a absolvit patru clase în școala românească din sat. Ea este fiica Elizavetei și a lui Vasile Țâțu, care o vreme a fost primarul satului Bălănești. Tatăl, Vasile, (3 martie 1920 – 11 octombrie 1984), fiul Mariei și a lui Constantin Adam, a absolvit la fel patru clase în vestita școală românească. Se spunea în popor, pe bună dreptate, că patru clase din școala românească bat opt clase din școala sovietică. Părinții ei, ca și toți țăranii basarabeni, după anul 1945, când regimul comunist a ocupat iarăși Basarabia, au fost deposedați de pământul pe care îl aveau ca moștenire cu acte în regulă și băgați cu de-a sila în colhoz. Mama a lucrat la munca câmpului, iar tatăl a lucrat mai întâi în calitate de casier, apoi în calitate de administrator al gospodăriei agricole. Conăcarul Vasile Adam este fratele scriitorului Grigore Adam. Acest scriitor, fiind unul dintre bunii intelectuali ai Basarabiei interbelice, educat în școala românească, a fost, din păcate, folosit și manipulat de către regimul sovietic de ocupație, ajungând până la urmă una dintre multele victime ale acestui regim fățarnic și odios. Din mărturiile Anei Adam, care mai întâi i-a fost elevă, apoi și cumnată, am aflat prin anii 1990, că în ultima perioadă a vieții sale, scriitorul s-a decepționat în puterea sovietică, spunându-le apropiaților că „nu-i dreptate”, adică nu fac sovieticii dreptatea promisă.

Timp de treizeci de ani, Vasile Adam a fost conăcarul satului Bălănești. Artist nativ, cunoscut prin părțile locului, el era poftit la nunți și în satele vecine – Milești, Găureni ș.a. În familia lor folclorul era la el acasă. Toți cei opt copii – Grigore, Valentin , Constantin, Margareta, Vasile, Tatiana, Veaceslav și Viorica, au primit o educație bună, însușind valorile general–umane, naționale și creștine, moștenite din străbuni, transmise pe calea oralității din generație în generație de-a lungul veacurilor. Soții Adam, fiind buni români și buni creștini, părinți străduitori și grijulii, au altoit în sufletele copiilor dragostea pentru creația artistică populară, i-au ajutat să-și dezvolte aptitudinile în acest domeniu.

Tatiana a fost înzestrată cu har de la Dumnezeu, având calități artistice deosebite. Era o declamatoare excelentă, o bună actriță dramatică, avea darul de a cânta. A fost pasionată de poezie bună, pe care a cultivat-o și a promovat-o cu pasiune, atât în cercul familiei, prietenilor și colegilor, cât și în cadrul diverselor manifestări culturale. Recita baladele

Miorița și *Brâncoveanul Constantin* atât de expresiv și dramatic, încât de fiecare dată, mulți dintre ascultători lăcrimau. Aceste capodopere populare Tatiana le-a învățat de la tatăl ei, conăcarul Vasile Adam. Tot de la el învățase și unele creații umoristice, cum ar fi *Țiganul și nașul*, *Țiganul și potcoava* ș.a. Din creația poetului George Coșbuc, pe care noi nu-l învățasem în școlile comuniste, Tatiana învățase, tot de la tatăl ei, mai multe poezii: *Rugămintea din urmă; Trei, Doamne, și toți trei; Dușmancele* ș.a.

Calitățile artistice le-a dezvoltat și la școală. Mai întâi la școala de opt ani din s. natal Bălănești, între anii 1966-1974, apoi la școala medie din or. Nisporeni, între anii 1974-1976 și, desigur, la Școala Pedagogică din or. Soroca, între anii 1977-1980, unde a însușit profesia de educatoare la grădiniță. Permanent a participat la activități artistice, adunând de-a lungul anilor o mulțime de diplome.

În anul 1980, după ce ne-am căsătorit, Tatiana se angajează la serviciu în calitate de educatoare la grădinița de copii nr. 2 din orașul Durlești, unde a activat aproape toată viața. Aici și-a manifestat atât calitățile pedagogice, cât și cele artistice.

Actriță la Teatrul Folcloric *Ion Creangă*

În luna februarie, anul 1988, Tatiana participă la concursul organizat de către o comisie din cadrul Ministerului Culturii și este selectată drept una dintre cele mai talentate actrițe pentru Teatrul Etnofolcloric *Ion Creangă* din Chișinău. Din această comisie făcea parte și Iulian Filip. Regizor-șef era Silviu Fusu, iar primul director administrator a fost subsemnatul, Ștefan Sofronovici, desigur, atât la rugămintea regizorului-șef, cât și la insistența Tatianei. Aici Tatiana și-a perfecționat abilitățile artistice în cadrul spectacolului *Șezătoarea*, unde se declama, se cânta, se dansa. La Teatrul Etnofolcloric ea se simțea în apele sale. Era ceea ce-i plăcea mult sufletului ei. Dar, din păcate, aceasta nu a durat mult. Din motive de sănătate, (căci era bolnavă de inimă), din motive, că feciorul Radu încă era mic, construiam casă, dar și din alte motive Tatiana s-a retras de la teatru, adică ne-am retras amândoi. Dar dragostea pentru folclor a rămas în inima ei ca o candelă mereu aprinsă, cu focul sacru din vatra casei conăcarului Vasile Adam din Bălănești, Nisporeni. O perioadă scurtă a fost și ea conăcăriță, moderând nunți și cumătrii.

Conducătoare a ansamblului folcloric

La grădiniță se organizau permanent activități artistice, atât pentru copii, cât și diverse concursuri între lucrătorii din instituțiile preșcolare, atât în plan local, la Durlești, precum la raion și la Chișinău. În scurt timp, Tatiana a fost apreciată pentru talentul ei actoricesc, și era nelipsită alături de colegele sale la asemenea manifestații.

La 5 mai 1990, colectivul pedagogic al grădiniței a ocupat locul întâi la Festivalul folcloric al lucrătorilor din învățământul public al raionului Ialoveni, din care făcea parte pe atunci și localitatea noastră. Aceasta este ziua de botez a ansamblului folcloric „Țărăncuța" din Durlești. De atunci, formația folclorică este mereu prezentă în vâltoarea evenimentelor culturale de rang local și național. Se afirmă prin repertoriul bogat, prin stilul de interpretare, prin ținută scenică. Devine tot mai cunoscut și îndrăgit, cucerind inimile spectatorilor.

Alături de alte colective folclorice valoroase din Chișinău și din republică, promovează cântecul și portul popular, datinile și obiceiurile noastre. Participă la diverse concursuri, devine laureat al festivalurilor municipale, republicane și naționale, printre care: *Florile dalbe; Pentru Tine, Doamne; La onor, la datorie,* dedicat cântecului folcloric ostășesc; *V-am ura, v-am tot ura,* toate organizate la Chișinău, dar și la prestigiosul festival folcloric de la Iași *Datini și obiceiuri de iarnă,* la care a participat în cadrul a șase ediții.

De-a lungul anilor ansamblul prezintă concerte în fața spectatorilor durlești la hramul localității, dar și la alte sărbători. În Chișinău, a evoluat pe cele mai importante scene: Uniunea Scriitorilor, Palatul Național, Palatul Feroviarilor, Filarmonica Națională, Sala cu Orgă, Palatul Republicii, Palatul Sindicatelor, Biblioteca Națională, Biblioteca Ion Creangă, Biblioteca Alba Iulia, Universitatea Ion Creangă, Muzeul de Etnografie și Istorie Naturală, Casa Centrală a Armatei. De asemenea, și-a etalat măiestria artistică în Scuarul Teatrului de Operă și Balet Maria Bieșu, în Piața Marii Adunări Naționale, precum și în diverse organizații și colective de muncă. Au fost prezentate o serie de spectacole și în unele sate din republică: satele Batâr și Ciucur-Mingir din Cimișlia, satul Bălănești și Cioresti din Nisporeni.

Primul titlu de laureat republican colectivul îl câștigă în vara anului 1995, la Festivalul *Căpriana,* organizat de către folcloristul și interpretul Tudor Ungureanu, președintele fundației culturale omonime. Premiul oferit a reprezentat o frumoasă călătorie la mănăstirea Putna, cunoscuta ctitorie istorică a marelui Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt. Atunci colectivul a susținut câteva concerte în or. Fălticeni, împreună cu ansamblul de dansuri populare *Șezătoarea,* din localitate, condus de către Ioan Ilișescu.

Colectivul a fost apreciat de către diverse personalități de cultură ce veneau la întâlnirile cu educatorii și copilașii: Varvara Buzilă, Andrei Tamazlâcaru, Iulian Filip, Constantin Dragomir, Maria Mocanu și regretatul folclorist Sergiu Moraru, care în iarna anului 1996 a propus colectivului să susțină titlul de „colectiv model". Atestarea a fost organizată în luna aprilie a aceluiași an, în cadrul sărbătorilor pascale. Printre cei care au fost în comisie din partea Centrului Național de Creație

Populară s-a aflat și cunoscutul coregraf Pavel Popa, maestru în arte. De atunci, *Țărăncuța* își poartă cu responsabilitate și demnitate acest titlu, reconfirmându-și cu succes calificarea o dată la doi ani. Din anul 1996 până în anul 2012, când la 16 august a plecat subit dintre noi, regretata Tatiana Sofronovici a fost conducătoare artistică a ansamblului, iar virtuosul cobzar Sergiu Diaconu a fost conducător muzical. În prezent aceste funcții sunt îndeplinite respectiv de către subsemnatul și Veaceslav Adam, vestit profesor de muzică la *Liceul Prometeu*.

În vara anului 1996, s-au făcut primele înregistrări la IPNA Compania Teleradio-Moldova, cu concursul redactorului Victor Stahi. În fondurile radioului național, au fost înregistrate următoarele cântece ale ansamblului: *Foaie verde de harbuz, Zis-a badea c-a veni, Calul, pușca și nevasta, Mândra mea-i basarabeană, Foaie verde matostat, Arde focu-n paie ude, Mândro, tu frumoasă ești, Cal bălan, Trandafir de pe cetate, Zărzărică Zărzărea, Ilenuța Romăncuța, Măi bădiță, ochi bârnaģi, Foaie verde lămâiță*. Acestora li se alătură strigăturile, dar și balada *Miorița*, ultima fiind declamată în formă de recitativ epic, pe fundalul unei doine instrumentale, interpretate la fluier. Aceste două creații au fost interpretate de către Tatiana Sofronovici. Imprimări la radio au mai fost realizate la 17 februarie 1998, de asemenea, în colaborare cu redactorul Victor Stahi, cărora le-au urmat cele din anii 2001 și 2006, beneficiind de contribuția redactorului Veta Ghimpu –Munteanu.

La 18 februarie 1998 s-a realizat și primul film muzical TV cu ansamblul folcloric „Țărăncuța”, în colaborare cu regizorul Victor Sărătură și maestrul de sunet Ilie Văluță. În vara anului 2001, redactorul emisiunii TV *Evantai Folcloric* Nina Bolboceanu realizează cu ansamblul un film de toată frumusețea. Colectivul condus de regretata Tatiana Sofronovici a participat la diverse emisiuni TV, printre care *Telematinal, La noi în sat, Cine vine la noi de la TVM-1,* inclusiv la emisiunea *Devreme acasă* de la Jurnal TV ș.a. Ansamblul „Țărăncuța” și-a dat concursul în cadrul celor mai importante emisiuni muzicale ale posturilor radiofonice din țară, precum Radio Național, Vocea Basarabiei și Radio Chișinău. Toate aceste și alte realizări au cerut eforturi din partea întregului colectiv, dar în deosebi din partea Tatianei Sofronovici, care era inima acestuia. Știa să-i adune cu blândețe, cu bunătate, cu voie bună, căci dacă într-un colectiv de amatori, cum este acesta, lipsește voia cea bună, colectivul își pierde interesul, nu-și mai vede rostul. Și Tatiana Sofronovici a adunat de-a lungul anilor în colectiv persoane de diferite vârste, aici simțindu-se bine părinți și copii, tineri și vârstnici. A fost o vreme când activau în colectiv familii întregi: familia Sofronovici, familia Diaconu, familia Fonaru, familia Granaci. Activitatea timp de peste două decenii spune multe atât despre colectiv, cât și despre conducerea lui.

Culegătoare de folclor

Repertoriul este zestrea ansamblului, adunată cu străduință timp de peste douăzeci de ani. Cântecele au fost culese cu grijă, cu responsabilitate și multă dragoste pentru folclor. Susținută de colegi, Tatiana a reușit să selecteze un repertoriu bogat și variat. Înainte de a introduce o piesă nouă în repertoriu, conducătoarea ansamblului o prezenta colectivului, care o asculta și o analiza, dându-și părerea. Nu orice piesă a putut ajunge în repertoriul *Țărăncuței*. De aceea colectivul, alcătuit din intelectuali, care, în mare parte au crescut la țară și sunt feciori și fiice de țărani, are un repertoriu select. Cei, care de atâția ani cântăm, colindăm și urăm în cadrul formației folclorice *Țărăncuța*, ne-am adunat din dragoste pentru cântecul popular românesc, pentru izvorul plin de frumusețI nepieritoare ale tezaurului nostru folcloric, fiind conștienți că trebuie să păstrăm cu sfințenie această comoară moștenită din străbuni și s-o transmitem mai departe copiilor, nepoților și strănepoților.

Participarea la concursuri, festivaluri, dar și atestarea colectivului cerea în permanență piese noi, atât pentru juriu, cât și pentru spectatori. Cele mai multe piese folclorice (peste 50) Tatiana le-a cules de la Efrosinia Sofronovici din s. Batâr, r-nul Cimișlia, mama soacră a ei, pe care dânsa a descoperit-o cu o zestre folclorică bogată. Au fost mari prietene, au iubit cântecul, folclorul. Urmează Maria Josanu din s. Ciorăști, r. Nisporeni, de la care a cules 30 de lucrări, apoi Vasile Adam, tatăl ei, de la care a cules multe piese, dar mai ales a învățat să iubească folclorul. În total Tatiana a cules creații populare de la 22 de informatori, care sunt prezentați cu fotografii și date biografice în culegerea de folclor *Ilenuța Romăncuța*. Din repertoriul ansamblului folcloric *Țărăncuța* din Durlești, Chișinău 2009, Editura *Cu drag*, 288p. Concepție și realizare: Ștefan Sofronovici, Tatiana Sofronovici.

Activitatea timp de 22 de ani în cadrul ansamblului folcloric *Țărăncuța* din Durlești, timp în care Tatiana a cules cântece populare, datini și obiceiuri, promovându-le, precum și editarea culegerii de folclor *Ilenuța Romăncuța*, sunt pagini alese din viața regretatei interprete de folclor Tatiana Sofronovici, una dintre harnicele albinuțe, care a trudit în miraculoasa grădină a **Folclorului.**

FILUȚĂ DIMCEA, s. Cociulia, Cantemir

Înțelepciunea Horei

- Hora este înțelepciunea strămoșilor mei.
- Neamul meu numai la înmormântări nu joacă, lacrimile bătături îi fac.
- De nu ești neam cu hora neamului tău, ești nimeni.
- Hora e altarul sufletului, purifică-ți sufletul când pleci la ea.
- Dacă joci în horă ești plin de neam.
- Dacă simți că ești plouat, nu te du la horă-n sat.
- Mulți încep hora, nu toți o termină.
- A te ține de mână în horă nu înseamnă că ești prieten.
- Nu e numaidecât să termini treaba ca să intri în horă.
- Hora nu e numai la sărbători, dar se joacă în haine de sărbătoare.
- De te-a purtat mama în Horă, astăzi norocul te poartă.
- De te paște Hora, primejdiile dau ocol.
- În Horă nu joacă numai picioarele.
- Tinerii în Horă pun foc, bătrinii – gust.
- A juca în Horă, înseamnă că ești bun de însurat.
- Mai întîi se joacă hora și apoi logodna.
- Când Hora are rădăcini adânci, toporul e de prisos.
- Hora are suflet – sufletul neamului.
- Hora nu plânge după acei ce o joacă, ci după acei ce o pot juca.
- Horele pot fi triste, cînd tu ți-ai uitat rădăcinile.
- Scoate sufletul din horă, al tău păstrează-l pentru ea.
- Rădăcinile neamului doar în Horă dau ram.
- Și Hora se lăstărește de lăstari sterpi.
- Prin Horă se lecuiește un neam.
- Dacă ai prins rădăcini în Horă, nu te mai clatini.
- Hora nici măcar nu se împrumută.
- În Horă se plânge doar cu bucurie.
- Cu focul nu te juca, cu Hora – da.
- Numai în Horă dușmanului poți să-i dai mâna.
- Hora e în două părți dar nu te-a trădat niciodată.
- Când se joacă Hora, armele prind rugină.
- În Horă nu se intră cu arma.
- Hora pereche nu are.
- Hora nu vine la tine, tu pleci la ea.
- Hora iubește bărbații adevărați, fetele la horă sunt chemate.
- Marele bătălii se sfârșeau cu o horă.
- Cuvântul Horă l-a rostit chiar Dumnezeu.
- Muzica în Horă este grai.
- Hora este foc ce nu se stinge cu apă, ea stinge incediul sufletului.
- De la Horă neamul se înmulțește.
- Hora mai întâi culege și apoi alege.
- În Horă se intră și se iese cu batista curată.
- Hora nu se face fală.
- Laudă-te lumii că ești chemat la Horă.
- Fără bani tânjesc bogații – fără Horă un popor.
- Suntem bogați cu Hora, iar fără Horă – orfani.
- Hora e văzul și auzul satului.
- De te prinde Hora – uiți de tine.
- La Horă se face din ochi, dar numai din unu.
- La Horă nu se cască gura.
- Când te pornești la Horă, cântărește-ți capul.
- Hora te cheamă dar nu-ți deschide ușa.
- La Horă ușa nu se deschide cu piciorul.
- Hora e împăcăciune.
- A ieși la Horă înseamnă a ieși în văzul lumii.
- Hora ține de dor.
- La Horă nu se duce ca să-ți treacă de urât.
- Nu bate clopotul când mergi la Horă.
- De vorbești Hora – îți vorbești neamul.
- De n-ai frați – mergi la Horă.
- Hora poate crește și prunci.
- Pe el l-au legănat Horele.
- În Horă nu se face colb.
- Hora sub picioare face pulbere din care nici o armă nu va lua foc.
- Hora nu-ți dă minte, dar multe poți să înveți.
- Hora e cu strigături, nu cu țipete.
- De ce ții doar de oftat, nu te du la Horă-n sat.
- La Horă colaci nu se dau.
- Hora e un câmp pașnic de luptă.
- Deși Hora o iubesc toți, mire pentru ea nu se găsește.
- Hora nu se face de ochi frumoși.

- Hora te primește la ea și desculț.
- Hora are miros de busuioc.
- Hora e moara ce varsă plăceri și lasă amintiri.
- Hora nu e o dragoste la prima vedere.
- Râșnița macină pasat – Hora un sat.
- Hora nu provoacă dureri, dar când se termină, toți oftează.
- Ca să fii primul în Horă, nu e destul numai să poți juca.
- Numai în Horă săracul poate fi bogat.
- Pe cei săraci Hora nu-i pune deoparte.
- Vrei să fii deopotrivă cu toți – vin-o la Horă.
- Hora nu e toiag să te sprijini în ea.
- Ac de cojoc pentru Horă nu se găsește.
- Hora nimeni nu poate să o deie la brazdă.
- Dacă Hora e jucată în pădure – pădurea devine codru.
- Hora se încinge, dar nicicând nu arde.
- În Horă de te aprinzi, stinge-te singur.
- Hora nu se mănâncă, nu poți să spui că te-ai săturat de ea.
- Horele sunt pentru toți, nu toți sunt pentru ea.
- Hora te trădează cinstit.
- Văruiește-ți casa – în sat e Hora.
- Ploaia poate potoli pojarul, în Horă - doar colbul.
- Pojarul inimii nu-l poți stinge cu apa, cu Hora da.
- Hora nu iubește pe cei ce îngenunchează în fața ei.
- Te ții puternic pe picioare – intră în Horă.
- De crengile uscate Hora se curăță singură.
- La Horă nu se stă în rând.
- Intrând în Horă calci pe rădăcinele neamului.
- Hora nu e o pisică să o tragi de coadă.
- Când se aprinde Hora, se stinge un sat.
- Hora ți-aduce nora, dar nu ți-o îmblânzește.
- Dacă te ții numai de Horă, rămâi flăcău bătrân.
- Hora nu încape în lada cu zestre.
- Horile aprind zorile.
- Oftatul în Horă nu e de durere, ci de plăcere.
- Prinde-te în Horă, când îți vine rândul.
- Horele îmfrumusețează florile.
- Florile călcate în Horă sunt jertfa Domnului.
- Hora e o căpcană pentru cei ce fug de însurătoare.
- Hora e ca o mamă, ea ne strânge pe toți grămadă.
- Hora își întinde brațele pentru a cuprinde, nu pentru a cere.
- Hora e lăsată pentru oamenii de suflet.
- Hora e acolo, unde viața curge.
- Hora are aripi de Înger.
- Ca să nu te rătăcești, ține-te de Horă.
- Când de Horă-ți vine dor, nu-ți mai arde de ogor.
- Hora e ploaie curată sub cerul senin.
- Jarul de la Horă nu arede, el te încălzește.
- Hora e boala grea, căci te vindeci doar cu ea.
- Hora nu-i soacră, să spui că-i acră.
- Hora e ca și nora, cine o iubește, iubire primește.
- Hora și biserica merg alături, Hora îi adună, biserica îi cunună.
- Pofta în horă vine jucând.
- Când se intră în Horă, nu se uită în urmă.
- Cine-n Horă prinde loc, o să prindă și noroc.
- Cine-n Horă se iubește, de rău Domnul îi ferește.
- Dacă-n Horă se sărută, satul va juca la nuntă.
- Tot câte doi, tot câte doi
- Hora-ncet se rotungește,
- Tot câte doi, tot câte doi
- Satul nostru se mărește.
- Dacă în Horă nu ai cap, picioare nici atât.
- Hora cine vrea s-o joace, cu măciuca n-ai ce-i face.
- Jucând alături cu odorul, nu te mai doare piciorul.
- Când Hora se joacă din topor, cimitirile oftează.
- Găsește-ți locul în Horă.
- Hora nu se primește printre gard.
- La Horă nu se duce pe furiș.
- Fetele în Horă nu se întrec – cu ochii feciorii petrec.
- Fata în Horă nu se întrec – cu ochii feciorii petrec.
- Fata în Horă se vede de unde vine.
- Hora chiar dacă e mare, iubește să fie alintată.
- Hora e un colac de salvare.
- Norii împânzesc cerul, Hora – Pământul.
- Ploaia tulbură apa, Hora – dorul.
- Sabia apleacă capurile, Hora le ridică.
- Hora merită să fie jucată în vîrful degetelor.
- Dușmanii la Horă nu se bat, ei se întrec.
- Hora nu fuge de nimeni, dar nici nu-l așteaptă.
- Când se joacă Hora, clopotele se dau în iubire.
- Hora e o povară inversă.
- Hora e o bibliotecă, unde se citesc doar gândurile.
- Hora în buzunar nu te caută.

MARIANA COCIERU

FILOSOFIA CREDINȚELOR (Interviu)

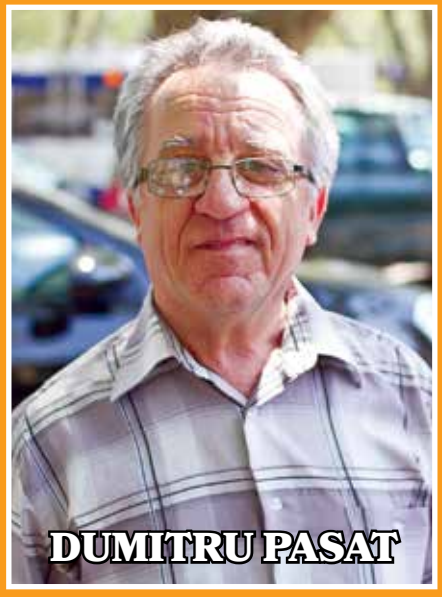

DUMITRU PASAT

Mariana Cocieru (M. C.): Dle Dumitru Păsat, ce este și de unde vine filosofia credințelor românești? Care este aria lor de dăinuire și de pătrundere în cugetarea omenească?

Dumitru Păsat (D. P.): Filosofia credințelor este cea mai veche dintre filosofii, care ne deplasează cu gândul în cugetul nesovăitor al secolelor de viață populară, deoarece ele au fost cele mai puternice și au rămas, până astăzi, neclătinate de vremuri, cu putință de aspirații în sfera gândirii filosofice, cu înrădăcinări adânci în tot ce e substrat al vieții etnice. Mutațiile de gând ale credințelor tind spre universal, spre o cuprindere a totalității umane, în diversitatea multiplelor ei deveniri. Credințele nu sunt doar simple opinii, fiindcă ele pun temeiurile unor principii ale existenței în genere și vin din trăirile vieții colective, dintr-un amalgam de dorințe și aspirații, instaurându-se cu putere de lege nescrisă.

M. C.: Pe continentul european, se pare, nu toate popoarele au o filosofie atât de vie și atât de colectivă cum e filosofia credințelor la români?

D. P.: Cosmogonia și mitologia românească se fundamentează pe credințele despre „facerea lumii”, despre „lume înainte de zidire”, despre „crearea și viața pământului”, despre „foc și apă”, despre „toate câte sunt de nu se știe când”.

M. C.: E o notă specifică a credințelor noastre care converg în spațiul vieții omenești...?

D. P.: De fapt, nu există teritorii ale spiritualității filosofice care să nu fie asaltate, sau cucerite chiar, de credințe. O ambianță sau alta de suflet, ce caută mereu un suport în altă simțire sufletească, conferă credinței forța de a stăpâni realul, creându-se o disponibilitate continuă a eului de a se regăsi în ceilalți.

M. C.: Credințele românești au devenit axiome, deoarece la oamenii acestui spațiu românesc se afirmă o mare credință în tot, aproape magică. Care ar fi cea mai veche credință a noastră din punct de vedere filosofic?

D. P.: Este consemnată de către Herodot la traci care, potrivit învățăturii lui Zamolxe (Zalmoxis), se „cred nemuritori prin fapta lor bună ca singură nepieritoare”. Prin aceasta, credința se instituia ca principiu de viață și al vieții, având putere de lege sufletească. Ceva mai târziu, credința că numai moartea pe plaiul în care ai văzut lumina zilei îți dă dreptul la recunoștința semenilor tăi, îl duce pe dac la ideea supremă a jertfei, ceea ce era de fapt, o reîntoarcere în credința celor care numai așa se vedeau „nemuritori”.

M. C.: În marea lor majoritate, credințele noastre populare s-au născut din chintesența și rostul lucrurilor. Românul le-a netezit asperitățile învrednicindu-le cu o anumită semnificație...

D. P.: Ca ele să fie mai mult decât sunt și decât se înfățișează omului. Le-a hărăzit prin credință nu numai o valoare utilitară, că și una spirituală, legată de durata terestră a vieții omenești. Să ne imaginăm la o adică, zidirea unei case. Numai câte are a trece omul de la adunatul necesar al materialului până la finisarea ei. Și încă ceva, începerea unui lucru nou se ciocnește de existența mai multor supersiții: ba că sălășluiesc spiritele rele, ba că la temelia casei se află un șarpe sau că poate fi înălțată pe oseminte omenești. Iată și un exemplu, nu din auzite. Pe strada Socoleni din cartierul Poșta Veche al capitalei au fost înălțate trei blocuri – tip cămin familial – pe locul unui fost cimitir. Locuind în preajmă, îi cunosc pe mulți. Numai câte „pățanii” au avut de îndurat sărmanii mei vecini. Ei cred în răzbunarea spiritelor, superstiția aceasta asociindu-se, în viziunea lor, cu ideea de durată nesfârșită. E un „apel” către vreme, deoarece în popor se știe că „numai vremea le face și le desface pe toate”. Să nu uităm, însă, că vremea e altceva decât timpul măsurat, fiindcă ea cuprinde rosturile care „lucrează” în lucrurile lumii, de nu se știe când, spre infinit.

M. C.: O asemenea ciudățenie mi s-a întâmplat și mie cu ceva timp în urmă. Locuind în perioada studenției într-un cămin, aveam senzația că multe din neplăcerile care aveau loc în interior se datorau unor forțe inexplicabile pentru mine. Bunăoară, într-o noapte am avut un vis cu totul ciudat. Într-un semiîntuneric se părea că mă strigă cineva pe nume. Mă ridic din pat și îmi arunc ochii peste geam. În bătaia lunii am deslușit un chip de om negru, care, aparent, îmi făcea cu mână și mă striga. M-am speriat și am încercat să-mi fac semnul crucii, dar mâinile nu mă ascultau. Atunci mi-am amintit cuvintele

bunicăi, care îmi povestea că în asemenea cazuri trebuie să-ți faci cruce cu limba. Am încercat și umbra s-a risipit, abia atunci m-am trezit, dar groaza acelui vis m-a urmărit multă vreme. Peste un timp aflu că acel cămin a fost construit pe un cimitir. Revenind la subiectul nostru, aș vrea să aflu dacă dincolo de credință mai poate fi ceva?

D. P.: E sensul ei profund, care introduce ideea purității ce apără și trebuie să apere casa omului. Credința, din punct de vedere filosofic, poate fi adevărată, naivă sau un simplu joc al fanteziei, dar, indiferent de gradația ei categorială, înțelesurile ei sunt totdeauna sigure. Credința, prin sine însăși, demonstrează vieții umane un anume simbol. Omul, evident, viețuiește în credință, dar simbolul i se revelează în întâmplările de fiecare zi. Irealul credinței este mereu împrejmuit de aceste „pățanii", pe care nu ai cum să le ocolești în real.

Printre altele, credința poate fi și o postcunoaștere, o regrupare și o reluare de situații în fapte petrecute. Avantajul ei față de cunoașterea imediată constă în faptul că se poate întemeia și pe lipsa faptelor, de unde se și explică diversitatea credințelor care pot porni de la ceva sugerat. Este cazul când credința poate fi una falsă, dar statutul ei ontic nu se năruie prin aceasta, căci își are o existență originară în acțiunea unui substrat al conștiinței.

M. C.: La noi, românii, credințele ne vorbesc despre lumea de afară, ca despre lumea în care „umblă lucrul slab, lucrul potrivnic omului", căci lumea omului, cea din interior, îi „șoptește" cele de mai sus. Anume ea este lumea credinței...

D. P.: Dacă o are, acolo, în interiorul său neexplorat de nimeni altul, omul revine la credința sa. Indubitabil, lumea de afară te primește, dar în cazul când credințele îți sunt slabe, ea te va cuceri totalmente. De aceea, ieșirea în lumea de afară nu trebuie privită oricum, fiindcă ieșirea în lumea de afară nu e orice ieșire. Pragul casei părintești, întru exemplificare, este, nici mai mult, nici mai puțin, împlântat în sufletul copilăriei noastre. Peste ani, trecem pragul casei și ieșim pe poartă în lumea de afară, mirați de toate câte se petrec în această nouă lume.

M. C.: Ce se întâmplă cu omul după cel din urmă prag? Îi dispare lumea, lumea casei și o parte a lumii celei mari, deoarece fiecare viață de om are o lume a ei în credințele românești care devine cu timpul un bun al memoriei colective? Sau e vorba totuși de o recurență?

D. P.: E o întoarcere în fenomen cu înțeles apropiat, pentru ca lumea să se primenească în toate ale ei. Pragul copilăriei, prin ultima trecere peste el, ne duce în lumea de „dincolo" de el. Astfel, lumea se va repeta mereu și mereu. E un „adevăr adevărat" al credințelor noastre, care sunt ca niște adevăruri magice, care devin mai profund și mai cuprinzător înțelese prin filosofia credințelor.

M. C.: Mulțumesc mult, dle Dumitru, pentru conversație.

D. P.: Cu plăcere.

Interlocutor: Mariana COCIERU, cercet. șt., Institutul de Filologie al AȘM

O zi Pascală

ANGELA URSACHE (ȘTIRBU-STAMATI)

Iubesc aceste lin coline ce scaldă țara în primăveri și saltă verdele-n albastru ce crește-n ochi de prime veri, cocorii plimbă până în amurg semința visului de plopi întrecându-se cu norii violet-vătoși în rozul fecioresc. Frunzele castanului aprind lumânările candelabrului rotând și răspândind cântecele Pascale, botează mugurașii lăptoși în scutecele puhave de clorofila proaspătă.Iar valea muntoasă își înfrânge catrința din colțul verde pentru a odihni opincile de paie în afluentul ce crește grațios spre fluviul căpitan de râul multașteptat de mumucele bivolițe și ieduții zburdalnici care nu-și regăsesc locul din cauza conurilor încăpățânate care-și ascund saltul la valurile șoimilor ce numără mugurii desfrunzindu-se umbrind toloaca și refugiind lângă liliacul ce vrea să coloreze locul recunoscut de lângă petroiaca stâncii.Nenumăratele căsoaice apleacă liniștea spre crucea ce-naltă din templul credinței spălând oglinzile sufletelor cu râulețele lacrimi de dragoste veșnică și pură,din ploaia zăpezii de sus, umplând sufletelele neliniștite cu stropi de înviorare, cu mirezmele fericirii din stiblele sfinte hulubărind întreg pământul, Binecuvântat de Duhul Sfânt. Prin cântecele Pascale, prin răsunetul vestitrii din clopotul echilibrat își vindecă rănile sufletele misionate de pe drumurile pline cu lapoviță cerând vărsări de Binecuvântare și de a nu perde vectorul cu Domnul, umplând cărările cu picături de agheazmă de la masa Crucii. Armata de Ingerași,Ingeri,Sfinți,Apostoli,Arhangheli,Serafimi,Heruvimi,Arhierei și toți cei care slujesc Creatorului, aliniază Cerului slujba sa,mânând ploița să spele orbirea iluzorie și Încoronând din nou Adevărul Întronat.

Tatăl Nostru, Isus Hristos, Sfântul Duh, Maica Domnului, Sfântul Nicolae, cei Doisprezece Sfinți, Doisprezece Arhangheli, Binecuvântați oamenii fideli Creatorului de pe acest pământ, regăsindu-se prin fratele Isus și apără-i de rătăciri și de cei ce promovează păcatul. AMIN!

Iubesc aceste lin coline ce scaldă țara în primăveri și saltă verdele-n albastru ce crește-n ochi de prime veri.

SERGIU COJOCARU, or. Călărași

AFORISME (MAXIME)

- Șansa nu bate de două ori la ușă;
- Dacă ieși cu turma ești oaie, dacă rămâi în casă ești struț;
- Lumea este stratificată după nivelul intelectual;
- Victoria și înfrângerea au un numitor comun-moartea!;
- Binele vine de-a dreptul, răul pe ascuns;
- Și cei ce fac rău așteaptă bine de la alții;
- Om bun este acela, care n-are putere să facă rău cuiva;
- IAD - bordel de cinci stele, RAI - hotel cu buget redus;
- Arta de a prelungi viața este arta de a nu o scurta;
- Prezentul leagă trecutul de viitor, dacă nu uităm rolul nostru în societate;
- Femeia e veșnicia lumii, dar poate oricând fi și sfârșitul ei;
- Dacă vrem să avem un viitor va trebui să facem ordine în trecut;
- În armonie morală și păcatul e o virtute;
- Cea mai tulburătore floare ar fi trandafirul dacă n-ar exista femeia;
- Dragostea este examenul cu cei mai mulți corigenți;
- O femeie vrea să aibă un picior cât mai mic, dar să trăiască pe un picior cât mai mare;
- În dragoste, ca și în alte domenii, nu există oameni ce nu pot fi înlocuiți;
- Pentru un sărac o bucățică de pâine pare o bucată mare, pentru un bogat un diamant mare pare unul minuscul;
- Estetica este etica viitorului;
- Omorâm timpul în timp ce ne târâm spre moarte;
- Statistica e forma de a înșela realitatea;
- În fagurile inimii adun mierea iubirii;
- Și anormalul face parte din normal;
- A cîștigat în luptă GLORIA și acum doarme cu VICTORIA;
- Cînd se taie de la cultură se adaugă la incultură;
- Alianțele politice nu sunt decât un conglomerat de lozinci;
- Democrația ne-a dat multiple drepturi, dar nu și dreptul de a fi proști;
- PARLAMENT-marele iarmaroc politic!;
- Mai bine cu pas de melc decît cu mers de rac;
- Un zbor în urcare e minus o cădere în plus;
- Lumea are nvoie de toată frumusețea care i se poate oferi;
- A murit cinstit c-a fost muritor de sete;
- Arta respiră oxigen, talentul-libertate;
- În țara orbilor cel cu un ochi e împărat;
- Înțesat de vicii proaste un măscărici s-a deghizat în costum de aristocrat;
- Definiția fidelității este ratarea unei ocazii;
- Pentru un prost uneori muncește o țară întreagă;
- Bărbații femeilor frumose sunt pe vârfuri de vulcan;
- Poporul român nu s-a ridicat încă la înălțimea limbii pe care o vorbește;
- Întru-n partid plin de genii talentele sunt rare;
- Dacă oamenii nu cântă pământul moare;
- Cel mai serios râs este când râsul e ceva serios;
- Sunt oameni care nici pe gratis nu-s în stare să admire florile;
- Dacă ar fi să plângă de durere toate mamele odată, am găsi planeta inundată;
- Prin dragostea omului comunică Cerul cu Pământul;
- Nu tot ce e „gol” aduce bucurie;
- O minte mică și o gură mare se întâlnesc mereu;
- Unde porcul este rege, scroafele sunt dame de curte;
- Natura are muzica ei. Femeia are și natura și muzica ei;
- Politica și crimele sunt parteneri ciudați;
- Parlamentul este un ghiveci în care țara crește culturi de idioți;
- Când vrei să pedepsești diavolul nu aduci martori din rai;
- Dacă femeia ar fi fost bună Dumnezeu și-ar fi lăsat-o Lui;
- Cel deprins cu gălăgia robinetului greu va înțelege șoapta izvorului;
- Educația frânează instinctele, dar nu le poate înlătura;
- Chiar și frumosul printre mai frumoși e un urât;
- Oamenii care povoacă râsul sunt doctori înăscuți;
- Adevărul fără iubire-ucide!;
- Tangoul este o expresie pe verticală a dorinței pe orizontală;
- Chiar și fiece bob de nisip e un capăt de țară;
- Actorul nu e o profesie, ci o vocație;
- Între actorii păpușari și politicienii păpușari există o asemănare izbitoare. Și unii și alții trag sforile, numai că păpușarii le sincronizează cu sunetul, iar politicienii le antrenează cu promisiunile;
- Dacă vrei să ascunzi ceva, ascunde-l în lumină;
- Să ne grijim mereu de LIMBA ROMÂNĂ- DIPLOMA NOASTRĂ DE NOBLEȚE;
- Cel mai longeviv împărat a rămas tot banul;
- Instinctele mor dar nu se predau;
- Dragostea este oarbă, căci se ia după pipăit;
- A supt de la două vaci ca să devină un mare bou!;
- Educația începe de la înțelegerea nevoii de politețe;
- Plaiul nostru – la un picior îi revin mai multe guri;

Grigore Plămădeală – vocația unui artist

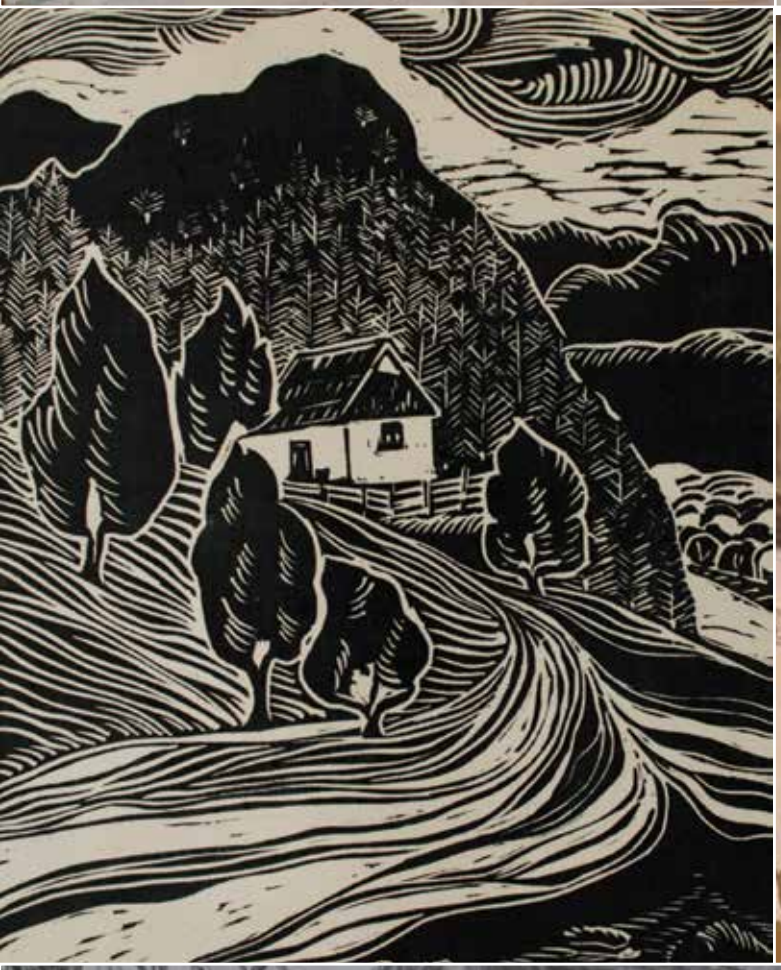

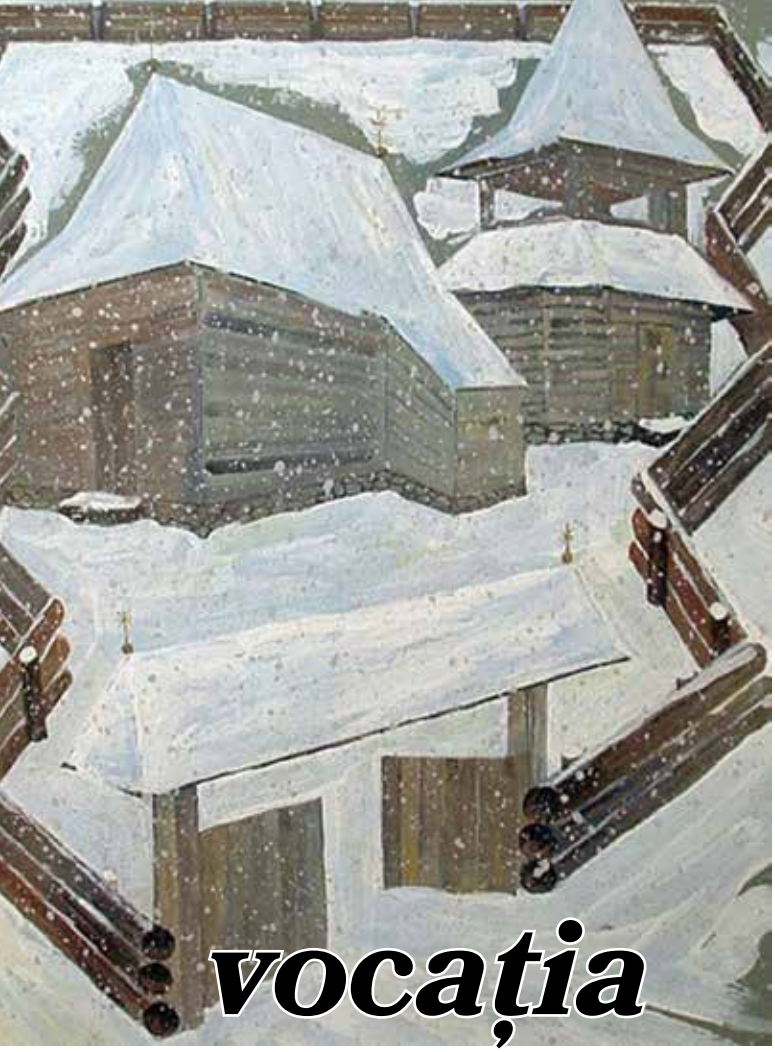

vocația

Grigore Plămădeală
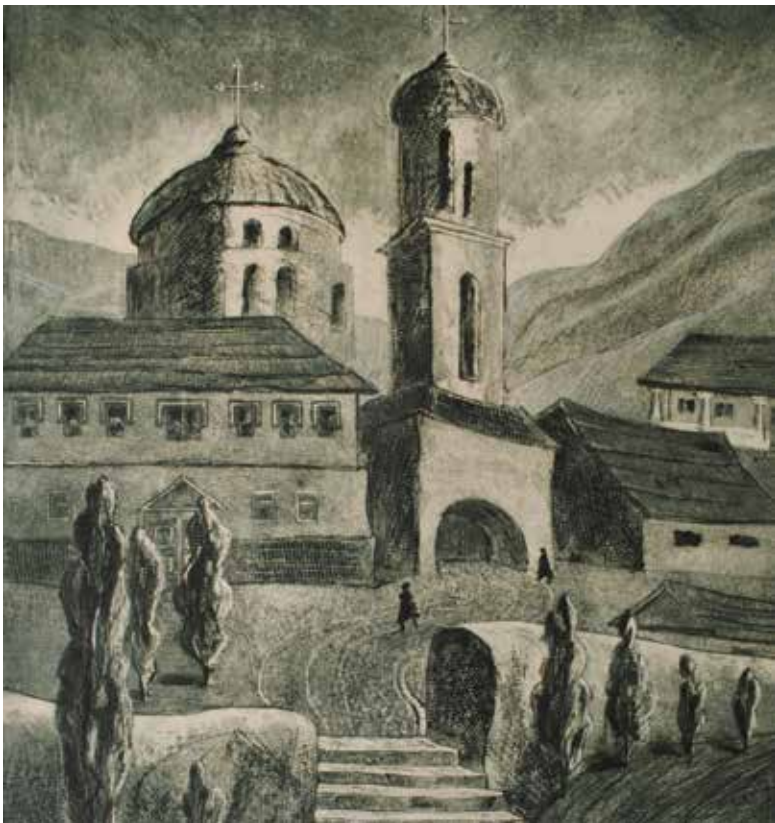
unui artist